Leto LXV | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v sredo, dne 10. novembra 1937 | Štev. 258 a | Cena 1.50 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6.

Telefoni uredništva in uprave: 29-92, 29-93, 29-94, 29-95, 29-96 — Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Poljsko - nemški zgled

V poglavju narodnih manjšin smo bili do zdaj navajeni slišati večinoma samo o nasilstvih, zatiranjih in raznarodovanju. Sicer obstoja cela vrsta zaščitnih pogodb, od širokogrudnih obljub, zapisanih v paktu Zveze narodov, pa do bolj določenih obveznosti, ki so jih sprejele države na podlagi mirovnih pogodb ali še bolj podrobnostnih dvostranskih dogovorov, toda vso povojno dobo sem ni bilo slišati iz vrst raznih narodnih manjšin, ki brezpravno hirajo in umirajo v objemu večinskih narodov, nobene pohvalne besede na naslov vseh teh mednarodnih zaščitnih določb. S papirja enostavno niso mogle prestopiti v živo življenje. Zato nas je tem bolj začudila izjava, ki sta jo dne 5. novembra letos istočasno dali nemška in poljska vlada, in v kateri na slovesen način določata pravice in dolžnosti, ki jih bosta nemška manjšina na Poljskem in poljska v Nemčiji imeli in uživati smeli. Saj je to menda prvi poskus, da se eno najbolj bolečih vprašanj, ki zastrupljajo mednarodno sožitje, reši s pomočjo prostovoljne, enakopravne pogodbe, sklenjene med dvema državama, ki imata vsaka svojo narodno manjšino na ozemlju druge. Tako nemško kakor poljsko vlado smo v preteklih letih že parkrat imeli priložnost občudovati zaradi nekaterih zelo izvirnih pobud na polju medsebojnega urejevanja znosne soseščine. Tudi ta izjava, ki nima oblike pogodbe, a ima njeno vrednost, spada med te pobude, ki zaslužijo polno priznanje in jih moramo postaviti za zgled drugod, kjer vladajo morda bolj simpatični režimi, a so manj doprinesli — ker si niso več upali ali niso hoteli — za lepše medsebojno razumevanje narodov.

Nemško-poljska ureditev zaščite narodnih manjšin postavlja novo mednarodnopravno načelo, ki do zdaj ni bilo v rabi. Namreč načelo reciprocitete, ali če rabimo naše izrazoslovje, načelo enakega postopka obeh pogodbenih strank. Do zdaj manjšinsko pravo tega načela ni poznalo. Nekatere narodne manjšine so bile na papirju zaščitene tako, da si nič boljšega želeti niso mogle. Drugod je domača zakonodaja manjšinam v državi dala polnopravnost z domačim državnim narodom. Zopet so bile in so še narodne manjšine, ki jih ne ščiti nobena mednarodna pogodba in ne domača zakonodaja. Ponekod je bila državam zaščita narodnih manjšin naložena kot nekako breme, ki so ga morale z drugimi mirovnimi pogodbami vred nase sprejeti. Druge države so dobile samo ljubezniv nasvet, naj z manjšinami lepo ravnajo. Tretje države pa so imele na prosto dano, da delajo, kar hočejo. Načelo reciprocitete pa uvaja v manjšinsko pravo novost, da se državi z večinskim narodom prizna pravica do skrbstva za narodno in kulturno dobrobit manjšine, ki živi izven meje države, in da se obseg tega skrbstva odmeri po načelu enakega postopka ali reciprocitete.

Na tej silno zanimivi pravni osnovi, o kateri bodo strokovnjaki mednarodnega in manjšinskega prava gotovo še mnogo pisali, pa sta Nemčija in Poljska podrobnostno navedli pravice in dolžnosti, ki jih vsaka na svojem ozemlju jamčita narodni manjšini svoje pogodbene sopodpisnice. Med pravicami, ki jih uživa narodna manjšina, je poglavitna ona, ki jo ščiti pred nasilnim potujčevanjem. Obe vladi si slovesno prepovedujeta, da bi tudi samo poskušali tujo narodno manjšino prisilno pretvarjati v nekaj drugega, kar je, dvomiti v obstoj narodne manjšine ali ovirati, da bi pripadniki manjšine mogli izraziti svojo narodno pripadnost. Če bosta res nemška in poljska vlada to obljubo držali — vzrokov, da bi v to dvomili, nimamo — potem lahko rečemo, da so njune narodne manjšine dobile osnovni pogoj za svoj neoviran obstoj. Pomembnost te določbe bomo šele razumeli, če pomislimo, s kakšnimi sredstvi na primer raznaroduje našo slovensko narodno manjšino avstrijska vlada, ki je za svoje ljudsko štetje l. 1934 iznašla nemoralna sredstva, da bi mogla v številčnem izkazu slovenski del Koroške tako rekoč zamolčati, ali če si predočimo metode, s katerimi se še druge jugoslovanske narodne manjšine s silo in zvijačo prevajajo v številčni seznam in v življenje večinskih državnih narodov.

Na tej osnovi se zdijo druge določbe poljsko-nemške pogodbe skoraj samo po sebi razumljive. Če se je država v svojem stališču do narodne manjšine enkrat dvignila na visoko raven božjega in naravnega prava, da obstoj narodne manjšine pripozna in da se obveže, da ne bo nič storila, kar bi moglo narodno manjšino številčno oslabiti in razmah njenega narodnega življenja ovirati, je naravno, da bo zajamčila manjšini tudi pravico do svobode in neomejene uporabe njenega materinega jezika v besedi in v tisku in da bo skrbno pazila, da ne bi pripadniki manjšine zaradi tega, ker svoj materinski jezik in svojo kulturo, ki je izvor narodne biti, spoštujejo in negujejo, trpeli kakšna zapostavljenja bodisi v njihovem zasebnem ali javnem življenju. Svobodno gojenje materinske kulture pa je v naprednih državah nemogoče brez svobodnega združevanja. Zato je nemško-poljska pogodba tudi to pravico kot samo po sebi umevno zabeležila v tretji točki manjšinskega sporazuma, kjer obe državi dajeta poroštvo, da bosta z vso težo zakona varovali manjšinam pravico, da se združujejo ne samo v svrho kulturnih ciljev, marveč celo v čisto gospodarske namene. Čisto dosledno pa izhaja iz do zdaj naštetih pravic tudi pravica do lastnega šolstva. Državi se nista obvezali, da bosta z državnimi denarji gradili manjšinske šole, čeprav bi to bila njuna dolžnost. Toda že svoboda, ki jo jamčita, da se bodo mogle razvijati zasebne šole, ki jih bodo manjšine iz lastnih sredstev gradile in vzdrževale, je tako ogromna pridobitev, da si večje nobena manjšina v danem položaju želeti ne more. Saj je iz vsega besedila poljsko-nemškega manjšinskega sporazuma razvidno, da bosta Nemčija na Poljskem, Poljska pa v Nemčiji smeli prihiteti na pomoč svojim narodnim manjšinam, da si oskrbe potrebne šole, ki so za gojitev materinskega jezika in materinske kulture neobhodno potrebne. Zadnji odstavek manjšinskega sporazuma, ki stopi takoj v veljavo, pa daje vsemu vprašanju praktičen zaključek, ko slovesno poudarja, da vlade ne bodo trpele, da bi člani narodnih manjšin pri svobodnem izbiranju in izvrševanju poklicev naleteli na kakšne ovire od strani večinskega naroda, ali da bi morali zaradi tega, ker se priznavajo k narodni manjšini, trpeti kakršnokoli zapostavljenje v njihovem gospodarskem udejstvovanju, predvsem v kolikor tiče svobodnega nakupovanja zemljišč.

Če ob zaključku oba pogodbenika poudarjata, da je dolžnost narodne manjšine, da ohrani popolno lojalnost do države, v kateri živi in katere varstvo uživa, je to zahteva, v katere upravičenost nobena narodna manjšina ni dvomila.

Nemško-poljski sporazum o narodnih manjšinah je vse pohvale vredno, pogumno dejanje, o katerem rečemo danes samo to, naj najde mnogo posnemalcev, kajti v Evropi je še mnogo bolečih prostorov, kjer bi podobni sporazumi blagodejno vplivali in pripomogli »k vedno bolj tesnemu prijateljskemu sožitju« narodov, ki zaradi takih ran živijo v napeti soseščini.

Vprašanje komunizma v svetovni politiki

„Protikomunistična zveza“ loči in zbira države

Na eni strani vodijo: Nemčija, Italija in Japonska na drugi: USA, Anglija in SSSR

Bruselj, 9. novembra. AA. (DNB.) **V krogih delegacij računajo s tem, da bodo USA, Velika Britanija in sovjetska Rusija skušale porabiti sedanjo konferenco devetih kot izhodišče za izjavo zoper protikomunistični pakt med Nemčijo, Italijo in Japonsko. Mislijo, da bo Eden prinesel v Bruselj že izdelan načrt, sklenjen o tem z USA; sodijo, da sta včeraj Norman Davis in Litvinov govorila o isti zadevi.**

Potovanja francoskega zunanjega ministra

London, 9. novembra. b. »Evening News« poroča, **da je Japonska zagotovila Nemčiji in Italiji posebne gospodarske prednosti v onih delih Kitajske, ki jih je že zasedla, oziroma ki jih bo še zasedla. Nemčija si sedaj prizadeva, da pridobi za to še druge države, da pristopijo k protikomunističnemu paktu. Nemčija je prepričana, da bodo k protikomunističnemu paktu pristopile tudi druge evropske in ameriške države.**

Diplomatski sotrudnik istega lista pa je prepričan, da bo Francija temu nasproti storila energične protiukrepe. Neposredno potem, ko je bil podpisan protikomunistični pakt, je Delbos uradno napovedal svoj obisk v Varšavo, od tam pa bo potoval v Prago, Bukarešto in Belgrad. Na povratku bo Delbos obiskal še Budimpešto.

Pariz, 9. novembra. c. Vsi francoski listi obširno pišejo o teh potovanjih. Listi tudi omenjajo, da je za enkrat gotovo, da bo Delbos poleg teh prestolnic najbrž obiskal še druga glavna mesta v srednji Evropi.

Glavni cilj tega potovanja bi naj bil, da se dokaže, da se francoska diplomacija otresa slabosti preteklih časov V zadnjih dveh letih so nekateri prijatelji Francije v skrbeh lahko opazovali francosko diplomacijo na delu. Velik udarec za francosko diplomacijo je bila najprej abesinska kriza, nato pa nemška odpoved »lokarna« in zasedba Porenja Francoska diplomacija tedaj na videz ni tako odgovorila kakor bi bilo pričakovati.

Toda Francija se ni odmaknila od svoje poti, ki je zvestoba Zvezi narodov, zvestoba zaveznikom in zvestoba lastni varnosti. Prav ti razlogi pa nalagajo Franciji, da s tem potovanjem posebno jasno izpove, da iz teh treh vodil francoske mednarodne politike vsakdo prav dobro razume, da Francija nikakor ne bi mogla dopustiti, da se kdor koli dotakne Češkoslovaške, ali pa da skuša z raznimi motnjami v srednji Evropi načeti po stranski poti varnost te države, ki je tudi pogoj za varnost Francije.

S Poljsko ima Francija iste pogodbe, z Jugoslavijo in Romunijo pa zopet slični pogodbi. Več kot pa pisane pogodbe je v vseh pogledih vredna jasnost in z jasnostjo, ki jo prinaša Delbosovo potovanje, bo mogoče najbolj koristila mirnemu razvoju razmer v srednji Evropi.

Göring pride v Avstrijo

Dunaj, 9. nov. AA. Stefani. Državni podtajnik v zunanjem ministrstvu dr. Schmidt je med bivanjem v Berlinu povabil ministrskega predsednika generala Göringa na lov na Štajersko. Göring je to vabilo sprejel, vendar pa še ni mogel točno določiti dneva, kdaj bi naj bil ta lov.

Berlin, 9. nov. AA. (DNB) Predsednik japonske spodnje zbornice je poslal Hitlerju ob sklenitvi nemško-japonsko-italijanskega pakta proti Kominterni brzojavno čestitko. Kancler Hitler se je za čestitko brzojavno zahvalil.

Poljska se že itak bori proti komunizmu

Varšava, 9. novembra. AA. (Havas.) Poljski politični krogi so z veliko simpatijo sprejeli vest o obisku francoskega zunanjega ministra Delbosa v Varšavi. V vladnih krogih izjavljajo, **da sta Delbos in Beck imela pogosto priložnost za skupno sodelovanje in naglašajo, da bo sestanek med Delbosom in Beckom v Varšavi še bolj utrdil prijateljske zveze med Poljsko in Francijo.** —

Poljski krogi, ki so blizu poljskemu zunanjemu ministrstvu, izjavljajo glede na glasove o poljskem pristopu k protikomunističnemu paktu to-le:

Za Poljsko ne obstoji vprašanje pristopa k protikomunističnemu paktu. Poljska vlada se, kakor zmerom, bori proti komunizmu s sredstvi, ki se ji zde najprimernejši. V istih krogih naglašajo, da je poljska zunanja politika ostala zvesta sistemu dvostranskih pogodb proti ustvarjanju ideoloških blokov, naperjenih drug proti drugemu. V poljskih političnih krogih posebno naglašajo, da bi pristop Poljske k takšnemu paktu bil v navzkrižju s tradicionalno politiko ravnotežja, ki se je Poljska drži glede na soseščino Nemčije in sovjetske Rusije.

Angleško mnenje:

Komunizem je notranje-politična zadeva

London, 9. nov. AA. (Havas) »Times« komentirajo italijansko-nemško-japonski pakt in pravijo med drugim:

Pakt je zbudil razna mnenja in ugibanja. Ta trenutek je najbolje, da ga gledamo po njegovi nominalni vrednosti. Vsekakor ne bo ta pakt prav nič vplival na spremembo politične vloge Velike Britanije. **Velika Britanija je že 20 let, kakor mnogo drugih držav gledala na komunistično nevarnost, kakor na problem notranje politike in po vsej priliki ne bo spremenila svoje metode v tem pogledu. Pakt prav nič ne spreminja ciljev, za katerimi stremi angleška politika. Ne da se reči, ali bo ta pakt napravil položaj znosnejši, ali bo pa še bolj otežkočil razmerje med državami.**

München, 9. nov. b. Ves včerajšnji dan je nemški poslanik v Londonu von Ribbentrop poročal Hitlerju o podpisu trojnega pakta v Rimu ter o skupni politiki, ki jo bosta odslej vodili Nemčija in Italija. Von Ribbentrop je davi odletel z letalom naravnost v London. Govori se, da ima Ribbentrop nalogo, da angleškim odgovornim krogom razloži pomen novega pakta, kakor tudi ukrepe, ki so potrebni za zavarovanje miru, na katerem je tudi Velika Britanija zelo interesirana.

Avstrija se ne pridruži

Dunaj, 9. nov. c. V vrsti držav, ki naj bi pristopile k pogodbi med Italijo, Nemčijo in Japonsko in ki je naperjen proti Kominterni, je bila omenjena tudi Avstrija. Nocojšnji »Weltblatt« piše, da Avstrija vsaj za sedaj še ne misli pristopiti k tej pogodbi.

Kitajci so „izpraznili“ Šanghaj

Šanghaj, 9. novembra. b. Iz kitajskega in japonskega vira poročajo, da je usoda Šanghaja zapečatena. V pretekli noči so kitajske čete zapustile še zadnje položaje v zahodnem delu mesta ter se umikajo proti jugozahodu. Kitajci izpraznjujejo tudi letališče. Vsi deli mesta so v plamenu, kar Japoncem ovira napredovanje.

Japonsko vojno poveljstvo trdi, da je vse področje Šučau popolnoma očiščeno od Kitajcev, ki so se morali naglo umakniti zaradi nevarnosti obkolitve. Japonsko vojno poveljstvo računa, da bo do večera prevzelo popolno oblast nad Šanghajem, ker se bodo morali Kitajci umakniti najmanj 10 km na sever in jug. Tudi železniška proga Šanghaj—Hankav je očiščena ter so se morale kitajske baterije umakniti, ker bi jih drugače Japonci popolnoma uničili v obkoljevalnem manevru. Kitajci sami priznavajo, da so bili prisiljeni k umiku zaradi japonskega obkoljevanja ter poudarjajo, da še vedno ne gre za splošen umik in da bodo številne kitajske čete še vedno vzdrževale zvezo s Šanghajem. Kitajci so se umaknili samo tam, kjer so se znašli med dvema ognjema, torej samo na jugovzhodu pri Nantavu, kjer pa so se umaknili takoj na novo zgrajene položaje, ki ležijo nekoliko bolj severno. Severno od Kiangvana koncentrirajo Japonci večje število tankov in oklopnih avtomobilov, ki jih nameravajo vreči v borbo v primeru kitajskega protinapada. Japonsko vrhovno poveljstvo je storilo vse potrebno, da morebitni protinapad Kitajcev odbije. Pri tem Japonci trdijo, da bodo šli po prvem kitajskem protisunku proti Nankingu in Hankovu, da odrežejo kitajskim divizijam vsako zvezo. Japonci nameravajo po svojem načrtu glavne kitajske sile vreči v notranje pokrajine, s čimer jim bo zelo težko dovažanje hrane in municije, ker ni poti.

Kitajski veljaki na „črni listi“

Šanghaj, 9. novembra. AA. (Reuter.) Kitajci so pred umikom iz Šanghaja zažgali bombažno predilnico, last Japoncev. Reuterjev dopisnik je gledal, kako japonski častniki in vojaki oprezno prodirajo, posebno, kako previdno stopajo čez železniški most. Kitajci poudarjajo, da pomeni ta umik samo eno izmed faz, nikakor pa ne konec vojne.

Padec Šanghaja je ustvaril resen položaj za kitajsko gospodarstvo. Mnogo kitajskih podjetij je v tem delu mesta, ki je zdaj v japonskih rokah. Razen tega je mnogo uglednih kitajskih osebnosti na tako imenovani japonski »črni listi«. Med njimi sta tudi upravnik kitajske narodne banke in šanghajski župan.

Francosko posojilo kitajski vladi

Tokio, 9. novembra, b. **Iz zanesljivega vira poročajo, da je Francija odobrila vladi v Nankingu posojilo v znesku pol milijarde frankov. To posojilo se mora porabiti za ureditev otoka Hainana. Tri četrt posojila bo Francija dala v vojnem materialu, en četrt pa v gotovini ter bo za ta denar Kitajska nabavila v Franciji razni drugi vojni ma-**

Kominterna se posvetuje

Pariz, 9. novembra. b. Iz Moskve prihajajo vesti, da je bila te dni tajna seja najvišjih sovjetskih odličnikov, ki ji je predsedoval Stalin. **Glavno besedo sta imela Stalin in maršal Vorošilov,** ki sta poročala o položaju na Daljnem vzhodu. Maršal Vorošilov bo brzkone v kratkem času odpotoval na Daljni vzhod, da pregleda tamkajšnje ruske položaje in si napravi končno sliko glede sedanjega stanja na Daljnem vzhodu, ko so Japonci zasedli številne kitajske pokrajine. Zasedba severnih kitajskih pokrajin je postala zelo nevarna za sovjetsko Rusijo in za ves njen Daljni vzhod, kjer bodo imeli Japonci v najkrajšem času možnost odrezati Sibirijo od obale in onemogočiti obrambo do morja in Vladivostoka. Vrhovni svet sovjetskih mogotcev je sklenil, da se Kitajcem nujno pošlje novih 100 letal.

Zagrebška vremenska napoved: Oblačno in hladno.

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, deževno, temperatura bo kmalu zelo padla, trenutno še zapadni, nato pa severni vetrovi.

Sporazum med angleško vlado in vlado generala Franca

brez predhodne vednosti francoske vlade

London, 9. novembra. TG. Londonski listi obširno razprvaljajo o včerajšnjem govoru zunanjega ministra Edena, ki je moral dajati pojasnila o razmerju med Anglijo in nacionalistično Španijo. Eden je posebno poudaril, da ima Anglija v ozemlju, ki je pod Francom, preveč življenjsko važnih interesov in zato je prišlo do sklepa vlade, da se imenujejo v Salamanci in Londonu trgovski zastopniki. Anglija pa ima v Francovi Španiji predvsem mnogo kapitala, ki je že investiran, poleg tega pa je Angliji potrebna industrija, ki je v tem delu Španije.

V nacionalistični Španiji, ki je danes že mnogo večja od republikanskega dela in ki poleg tega obsega še vse španske otoke, kolonije in mandatno ozemlje, **je Anglija kupovala predvsem železno rudo, svinec in baker, v zameno pa so angleški rudniki iz Walesa pošiljali tja mnogo premoga. Državljanska vojna je že zelo motila to izmeno, sedaj pa, ko je v enem delu Španije že mirnejše, mora Anglija tja poslati svoje trgovinske zastopnike.**

Anglija misli najprej imenovati **samo nekaj glavnih trgovinskih zastopnikov. Šele ko se bo pokazalo, da to zadostuje, in da je ta metoda dobra, bo vlada poslala v nacionalistično Španijo še več nadaljnjih podagentov.** Dasi pa ti agenti ne bodo uživali pravic diplomatskih zastopnikov, jim misli vlada vendarle naročiti, da naj skrbe tudi za angleške državljane, ki so v tem delu Španije. Sicer še noben zastopnik za Španijo ni bil imenovan, jasno pa je, **da bo lahko Franco takoj poslal v London slične zastopnike, ki bodo uživali isti položaj kot angleški v nacionalistični Španiji.**

Zelo veliko pozornost pa je vzbudila Edenova izjava, **da ves čas med pripravami ni obvestil in tudi ne vprašal francoske vlade za njeno mnenje. Eden je priznal, da je francosko vlado obvestil o vsem šele tedaj, ko je angleška vlada že sklenila, da pošlje take svoje zastopnike k Francu. Odslej pa dela baje v sporazumu s francosko vlado, dasi jo je naravnost postavil že pred »gotovo dejstvo« in je morala francoska vlada temu koraku samo pritrditi.**

Franco bo „škodo" poravnal

Na ta del izjave je Eden še navezal izjavo nacionalističnih španskih oblasti, ki so se obvezale, **da bodo poravnale vso škodo za parnik »Jean Weems«, ki so ga prejšnji teden potopila nacionalistična letala, če namreč mešano sodišče ugotovi, da je krivda na njihovi strani. Prav tako pa je Franco sporočil, da bo takoj izpustil devet angleških parnikov, ki jih je zadržal v severnih španskih pristaniščih. Tovor na teh parnikih je sicer proglašen za »tihotapsko blago«, toda Franco ga bo vrnil na ta način, da bo tovor dal na razpolago angleškemu veleposlaniku, ta ga bo pa lahko odstopil družbam, ki so lastnice parnikov.**

Ves ta postopek vsekakor dokazuje, da so sedaj rešena vsa vprašanja, ki so bila med Francom in Anglijo še na dnevnem redu in da je torej sporazum med Anglijo in Francom popoln.

Mussolinijev sin Bruno

Pariz, 9. nov. AA. Havas. »Matin« prinaša vest iz Londona, da vkljub zanikanju iz Rima potrjujejo vesti iz Barcelone in Valencije, da je starejši Mussolinijev sin Bruno Mussolini moral s svojim letalom pristati na ozemlju rdeče Španije, ker so protiletalski topovi poškodovali njegovo letalo. Sedaj je jetnik vladnih čet.

Špansko veleposlaništvo v Londonu je snoči izjavilo, da nič ne ve o usodi Mussolinijevega sina. Italijansko veleposlaništvo je tudi izjavilo, da ničesar ne ve o usodi mladega italijanskega letalskega častnika.

Neki londonski časnikar se je obrnil na italijansko propagandno ministrstvo, odkoder so mu odgovorili: Bruno je živ in zdrav. Vesti, da je mrtev, ranjen ali ujet, so brez podlage. Ne moremo reči, kje je, ker opravlja sedaj svojo vojaško dolžnost.

Tavajoči Slovenci

Znajti se v takihle dobah kakor je naša res ni igrača. Ko povsod po svetu vse vre, ko si življenje po čudni nujnosti kleše nove oblike, je majhnemu narodu težko videti v pravo daljo. — Premajhni so njegovi razgledniki, da bi pokazali dovolj sveta, po katerem pa narod mora hoditi, ker je vanj postavljen in ker si je celo želel širšega obzorja. Kdor se ne zna dvigniti višje, na višine, odkoder se vidi tudi vsa soseščina naroda, ne bo nikdar zadel prave smeri. Begal bo znotraj svojih meja, iskal in izgubljal, cepil moči, ko misli, da jih združuje. Stalna v njem je le zavest, da ni na pravem mestu in da narodu nič več ne prispeva za njegov napredek. Ob zgodovinskih prelomnicah se še velikim narodom tako godi, pa se slovenskemu ne bi, ki doživlja eno najbolj važnih dob, v kateri se bo pokazalo, ali je zmožen življenja, ali je kos nalogam, s katerimi ga je zgodovina počastila. In tavajoči Slovenci, ki v moč naroda ne verujejo, mislijo, da bo še najbolj varen, ako ga nagačijo in varno shranijo, da z nikomer ne bo prišel v dotiko, da bo samo njim vedno na razpolago, da ga bodo lahko hodili gledat in mu izražat svoje spoštovanje. Živ narod pehajo v zgodovino, da bi lahko lepe knjige pisali o njem in ga hvalili.

Poleg pomanjkanja smisla za velike naloge, poleg pomanjkanja čuta za širino imamo Slovenci še eno nadlogo, ki jo mi, ki se kot narod šele delamo, težje občutimo kakor že zgrajeni narodi. Mi imamo nerodovitno izobraženstvo, ki gre pri nas v večji odstotek kakor pri drugih narodih in ki si zato lasti tudi večji vpliv in je bolj vidno. Ljubljana, ta kulturna zaloga Slovencev, je polna takih izobražencev, ki so morda na strokovnem ali svojem poklicnem polju porabni in sposobni, za narod pa so popolnoma nerodovitni. Niti z mezincem ne ganejo, da bi dvignili njegovo zavest, da bi v njem vzbudili ponos. Nedeljo si kot duševni delavci ljubosumno varujejo za izlete ali kvečjemu za pomenek v kaki ljubljanski kavarni. Dežela pa vpije po predavateljih, narod hrepeni po vzgojiteljih, ki bi ga v majhnih skupinah po 30, 40 vzgajali in učili, pa jih ni. Vsi izobraženci v Ljubljani so strašno zaposleni, vsi so vedno oddani, vsak ima kako težko skrb nad seboj, ki naj bi se narodu zdela važna in opravičljiv razlog za odtegnitev od podrobnega narodnega dela, nekaj počitka morajo pa seveda tudi imeti. Tako se dan na dan dogaja, da kmečki fantje hodijo po Ljubljani od Poncija do Pilata in iščejo predavateljev, pa imajo tisti, ki bi bili dolžni ustreči, že cel molek izgovorov na razpolago — in fantje odhajajo potrti in nevoljni. Predavajo in narod uče pa vedno isti, majhna skupinica, ki je vsako nedeljo na vrsti. In tako ob vsaki javni priliki srečuješ vedno iste obraze, ob blagoslovitvi vodovoda, ob odprtju ceste, na ljudskem taboru, ob 400 letnici kake župne cerkve; med narod hodijo vedno isti, maloštevilni ljudje, ki se jih je že prijelo neko splošno ime »predavatelj«, za slovesnejše prilike »ljudski govornik«. In ti tudi pišejo, za vse podrobno delo med narodom je majhna peščica ljudi, ki se jim »ljudstvo smili« in si mu ne upajo odtegniti zakladov svoje izobrazbe.

Tavajoči Slovenci med »predavatelje« ali »ljudske govornike« ne gredo. Oni v kaki kavarni v Ljubljani ali pa v svoji družbi, ki si lasti naslov »la haute société«, »zavzemajo stališče«. Tako zavzamejo stališče do JNS, do fašizma in demokracije, do JRZ, do Španije in Kitajske, do katoliške akcije, do novega ljubljanskega kolodvora in mislijo, da je s tem JNS premagana in da je katoliška akcija rešena. Iz takega ozračja se rodijo tudi razni narodni programi. Na vso moč nam dopovedujejo, da moramo biti Slovenci z vsem srcem in z vso ognjevitostjo proti vojni in militarizmu, kakor da bo nas kdaj kdo vprašal, kdaj bo vojna in kdaj bo mir, da moramo biti z vsem srcem za demokracijo, kakor da je naša edina rešitev v tem, če sme vsak denarniški žid glasovati o tem, ali smo narod ali ne. Ob takih »narodnih omizjih« se rodi tudi tista splošna slovenska usmerjenost, češ da moramo do vsakega dnevnopolitičnega pojava takoj v prvem hipu nepreklicno zavzeti svoje stališče in da vedno v srcu držimo s tistim, ki nam nič pomagati ne more, ker si domišljamo, da s tem onemu kaj pomagamo. Iz te pesniške miselnosti je nastal tudi tisti venec, ki je na Vernih duš dan visel na nekem križu na naši deželi, na katerem je bil trak z napisom: »Padlim Kitajcem«. Take simpatije so morda lepe in plemenite, gotovo pa nerodovitne in zelo smo radovedni, če bi za nami kdo obesil venec z napisom: »Izginulim Slovencem«.

Tako ti tavajoči Slovenci iščejo jasne smeri, pa je ne najdejo. Radi bi Slovencem dali nek program, da bi bil duševno zaposlen, pa ga ne najdejo, ker ga na poti od Ljubljane do Šiške ni mogoče dobiti. Po vsem svetu se razgledujejo, za vsak dnevni pojav imajo svoje »stališče«, vse vidijo razen ta neizprosni »danes«. Ta naš suhoparni, večni »danes«! In ker ne vedo, kaj naj narod na ta »danes« počne, ne znajo povedati, kaj naj počne letos, kaj naj počne to desetletje, to stoletje. Niti tega nimajo pred očmi, da se življenje naroda nikoli ne ustavi — kvečjemu samo enkrat: ko narod začne propadati — še manj, da bi kdaj teklo nazaj. »Zgodnja Danica« je bila, dobra in prepotrebna je bila, brez nje si slovenskega kulturnega življenja ni bilo mogoče misliti, danes je kos naše preteklosti. Tako je že veliko drugih naših del, ki so bili sad velikega idealizma in ljubezni do naroda, šlo v preteklost, od koder se ne vrnejo več. Vse gre lahko v preteklost, ostati mora le duh, ki vse oživlja in veje, koder hoče.

Najbolj klavrno za take ljudi pa je, da ob važnih prelomnicah po letih popolne narodne nedelavnosti kaj radi povzdigujejo svoj glas in svare, češ: »Ne sem, ne tja, narod, ne zapuščaj svojega kotička, da te sovražnik ne bo opazil,« kakor da bi bilo slovensko življenje na tem vozlu Evrope možno brez vednega stika z varno in nevarno okolico. In namesto da bi take svoje ozke in s pisalne mize — ne iz življenja — vzete nazore v pismu sporočili svojim prijateljem, če jih imajo, pisarijo narodu. Bolj otročjega posla si res ni mogoče misliti. Ker smo si v demokratičnem svetu vsi enaki, bi po tem načinu morali Slovenci imeti toliko strank, toliko programov in raznih »spomenic« kolikor volivcev ali državljanov, vsak bi imel pravico namesto prijatelju pisati narodu in se mu priporočiti »za vsak primer«. Stalna tolažba vseh takih tavajočih Slovencev pa je: klic po skupnosti. Ustanovijo si majhno omizje in bi radi videli, da bi se to omizje imenovalo »slovenska skupnost«, zato narod kličejo k sebi in ga svare, češ da se ne bo dobro izteklo, če ne pride, kakor da se prav v tisti mizi okrog katere oni posedajo, vidi vsa daljna slovenska bodočnost kakor v ogledalu. Vse to pa narede tako nerodno, da se kar vidi, da so samo tisto pripravljeni priznati za »slovensko skupnost«, v čemer so oni — vrh. Po tem načinu bi zopet lahko vsak Slovenec ustanavljal in zbiral svojo skupnost, vse izven nje pa obkladal s priimki. Zbiranje takih zasebnih skupnosti je dokaz popolnega pomanjkanja smisla za — narodno skupnost.

Kljub takim nadlogam, ki jih pri nas čutijo vsi politični in svetovnonazorski tabori — ne samo katoliški, klerikalni ali slovenski, le da jih drugi še težje občutijo kakor mi, ker pri nas v večji množici bolj utonejo — pa čas in podrobna narodna vzgoja tudi storita svoje. Iz dneva v dan smo bolj narod, narod, ki se zaveda, da ima tudi kot živ organizem svoje skupne pravice in ki se zaveda, *da si bo te pravice izvojeval samo in samo v trdni skupnosti, v kateri se morajo kaprice posameznika brezpogojno ukloniti.* Vzporedno s tem raste tudi smisel za politično vodstvo, ki vidi dalj kot posameznik in ima tudi večje pravice kot posameznik, ker ima tudi večjo odgovornost. Ko tavajoči Slovenci vidijo to našo rast, to notranje zgoščevanje narodovega duha in opazijo, da oni niso — vrh, je seveda takoj ogenj v strehi in je slovenstvo takoj »ogroženo«, dokler pa oni uživajo vse časti in še druge ugodnosti »narodnega prvaštva«, je pa vse v najlepšem redu in narod na »pravi poti«. Majhni so taki ljudje, zato se narod ob njih ne bo toliko spotaknil, da bi se mu zmedel korak ali da bi celo padel.

Sprejemi pri soc. ministru

Zagreb, 9. nov. b. Včeraj je socialni minister Cvetkovič sprejel deputacijo članov združenja zobotehnikov iz vse države, ki je prosila ministra za izpopolnitev uredbe, ki naj dovoli zobotehnikom polaganje strokovnih dentističnih izpitov. Minister je obljubil, da se bo pravica samostojnosti dala tudi mlajšim zobotehnikom. Potem je sprejel deputacijo zveze privatnih nameščencev iz vse države ter z njo proučil vprašanje pokojninskega zavarovanja. Dalje je sprejel deputacijo zveze luških delavcev s Sušaka.

Danes ob 11 dopoldne so obiskali ministra Cvetkoviča predstavniki banovinskih in krajevnih odborov JRZ ter ga obvestili o najaktualnejših političnih vprašanjih. Nato je minister odšel na Brestovac ter tam pregledal sanitarne ustanove. G. minister je sprejel tudi časnikarje, ki jim je dejal, **da je bil vedno pristaš sporazuma s Hrvati, toda takega sporazuma, ki bo proizvod pravega razuma in osnovnih življenjskih potreb našega naroda, nikakor pa ne sporazuma, ki bi ga vodili sentimentalni čuti, podtikanja ali kapitulacije z ene ali druge strani. Za resnični sporazum sta potrebni dve volji in dvoje prepričanj, ker je treba s tem sporazumom odstraniti vse, kar je bilo v preteklosti neprijetnega in da se z njim pomirijo in uresničijo želje obeh strank.**

Danes je minister obiskal sanatorij okrožnega urada v Brestovcu, duševno bolnišnico v Vrabčah ter se je sestal tudi s člani odbora za zgraditev zakladne bolnišnice, pri čemer je obljubil vso svojo pomoč.

Za poštenost — tudi v politiki

Belgrad, 9. novembra. m. Z lažmi in intrigami se bavi spet današnja »Samouprava« v svojem uvodniku, ki ima naslov »Iz naše politike« se mora izključiti vsaka laž. Uvodničar pravi: »Prednje besede je že pred dvema letoma izgovoril edini najiskrenejši, najrealnejši in najbolj priznani naš državnik, minister dr Anton Korošec. Dr. Korošec je eden onih poštenih ljudi, ki sovražijo demagogijo, ki se ne poslužujejo frazeologije ter ki ne govore mnogo in brez potrebe. Svoje izjave spravlja na minimum ter govori samo tedaj, kadar je potreba in mora nekaj povedati. Tedaj pa govori pametno, jasno in odkrito. Dr. Korošec je gornje besede o potrebi iskrenosti v naši notranji politiki povedal predlanskim v trenutku, ko je opozicija pričela predstavljati tako svoj kakor tuj položaj neiskreno. Jasno je, da je opozicija predstavljala svoj položaj tako sebi kakor državi in tujini samo v lepih barvah, dočim je naš položaj tujini, narodu in sebi predstavila v najtemnejših barvah. S tem je opozicija laž postavila v načrt svoje propagande. Za njo je v drugo bojno vrsto stopila kleveta, nazadnje pa spletke. Iz take taktike se je porodila velika mešanica, ki pa je na vsej črti najbolj zadela samo opozicijo«. V nadaljnih izvajanjih se uvodničar bavi z raznimi klevetami opozicije in pravi, da je dr. Korošec imel dvakrat prav, ko je pred dvema letoma dejal, da je skrajni čas, da se tudi iz naše notranje politike izključi vsaka laž. »Dvakrat je imel prav: prvič, ker on sam ne prenese nobenega zavajanja, olepševanja in nerealnega tavanja, drugič pa je imel prav tudi zato, ker ne mara človeka, ki bi se potvarjal ter metal v fantazijo in nemogoče zmede. To, kar je dr. Korošec dejal pred dvema letoma, to bi se moglo dobesedno reči tudi danes, da se mora iz našega notranjepolitičnega življenja izključiti vsaka laž. Resnici je treba pogledati globoko v oči! Treba je imeti državljansko hrabrost in gledati stvarno na vse brez klevetniške intrigantske demagogije, brez olepšavanja in potvarjanja stvari.«

Prednje vrstice je »Samouprava« napisala zaradi neresničnih laži in klevet, ki jih širi združena in razdružena ter skupščinska opozicija.

Rektor ljubljanske univerze v Belgradu

Belgrad, 9. nov. m. Tu se mudi rektor ljubljanske univerze dr. Rado Kušej. V zadevah ljubljanske univerze je posredoval pri raznih ministrstvih ter je bil sprejet tudi pri obeh slovenskih ministrih dr. Korošcu in dr. Kreku. **Dr. Kušej je zastopal ljubljansko univerzo tudi pri slavnostih o priliki 150 letnice rojstva Vuka Karadžiča in ne dr. Samec**, kakor smo pomotoma poročali. **Ob tej priliki je imel dr. Kušej tudi govor.**

Velika poneverba

Maribor, 9. novembra.

Danes proti večeru se je zglasil na policiji v Mariboru sadni trgovec g. Ivan Göttlich ter pokazal dežurnemu uradniku depešo, katero mu je pravkar poslal njegov zastopnik iz Zagreba, ki se mu zahvaljuje za vse. Antonio D' Grazia je glavni zastopnik tvrdke Göttlich v Zagrebu ter je po lastni izjavi Göttlicha inkasiral tam znesek okoli 200.000 din, s katerim je sedaj pobegnil v neznano smer. Mariborska policija je takoj odposlala na vse važne točke kakor tudi na obmejne postaje depeše, naj ga takoj ustavijo oziroma zapro.

Belgrad, 9. nov. m. Na zadnji seji narodne skupščine izvoljeni predsednik odbora za prošnje in pritožbe dr. Fr. Šemrov je danes prevzel od svojega predhodnika Ješe Tomiča posle.

Bolezen romunske kraljice - matere

Bukarešta, 9. nov. AA. Rador. Maršalat dvora je objavil naslednje zdravstveno poročilo o zdravju Nj. V. kraljice Marije: **Bolezen se je v neki meri popravila. Toda Nj. V. kraljica je nato dobila nove napade, ki ji nalagajo daljši počitek. Nato sledé podpisi zdravnikov. Med zdravniki so tudi imena treh tujih zdravnikov.**

Nj. V. kraljica Marija je prišla v Bukarešto.

Kneginja Olga v Londonu

London, 9. nov. AA. Reuter. Nj. V. kraljica Mary, kraljica Ivana in kralj Boris bolgarski in kralj Jurij grški so snoči skupaj večerjali v buckinghamski palači. Na večerji so bili še vojvoda in vojvodinja kentska, princesa Helena romunska in Nj. kr. Vis. kneginja Olga jugoslovanska.

„Jutrova" kost za glodanje

»Jutro« že nekaj časa ustanavlja, obnavlja in organizira bivšo SLS. Te njegove informacije izvirajo iz nekega letaka, ki so ga podpisali gospodje dr. Anton Brecelj, dr. Jakob Mohorič, dr. Janez Stanovnik in Jože Gostinčar. V tem letaku gospodje razlagajo svoja stališča in svoje poglede in niso zadovoljni, da se je ogromna večina slovenskega naroda politično organizirala v JRZ. Pa menda ne misli »Jutro«, da bodo ti gospodje znova ustanovili SLS? Prav gotovo kaj takega tudi sami ne mislijo. Ne. Ti gospodje ne bodo nobene nove stranke ustanovili ali kako bivšo stranko obnovili. Kajti ves svet ve, da so se za ta svoj letak poslužili svobode, ki vlada pod režimom JRZ, kakor se je dan za dnem poslužuje tudi »Jutro« v svrho zabavljanja in blatenja naše stranke — vé pa tudi ves svet, da bi nobenega od teh imen ne brali na kaki podobni listini pod kakim drugim režimom, ko bi, recimo imeli še Kramer-Živkovičevo diktaturo. Gospodje v svojem letaku n. pr. omenjajo tudi »slovensko deklaracijo«. Toda nobeden od omenjenih gospodov je ni podpisal. Tedaj, ko je sredi JNSarske batinaške diktature ta dokument izšel, je bilo nekoliko riskantno kaj takega podpisati. Tako malo vedo ti gospodje o tej deklaraciji, da niso uganili niti leta, ko je bila izdana... Pač pa so med temi štirimi imena, ki se prav solidno odražajo pod načelno izjavo, s katero so pristopili k JRZ. Upamo torej, da ni samo skrb za mili slovenski narod, ki enemu ali drugemu omenjenih častivrednih gospodov ne pusti mirno spati, ampak da utegnejo biti morda še kaki drugi, manj splošni, recimo manj vsenarodni nagibi, ki enemu ali drugemu podpisniku letaka narekujejo »opozicionalno gledanje«. In ni prav nobenega dvoma, da bo tudi mili slovenski narod to stvar pravilno pojmoval in jo pravilno vrednotil. Mi se z zadevo ne mislimo več pečati in jo odstopimo v nadaljno obdelovanje »Jutru«, ki že dolgo brska po vseh mogočih smetiščih, kje bi našlo kaj za pod svoj gladni zob.

Dvojna igra JNS v Sloveniji

Niso še tako daleč tisti časi, da bi jih slovenski narod pozabil, ko so po Sloveniji divjali Kramerjevi opričniki in v imenu unitarizma in centralizma zapirali slovenske ljudi v ječe, jih globili z velikimi denarnimi kaznimi, inteligenco metali iz služb, kmeta pa stiskali s krivičnimi davki. Leta in leta je žvižgal bič teh centralističnih podrepnikov nad našim narodom, posamezni njihovi priganjači in poklicni ter nalašč v to izšolani denuncianti so se kar kosali med seboj, kdo bo ljudem več škode napravil.

Kakor rečeno: ni vse to še tako daleč, da bi ljudje pozabili. In vendar ima »Jutro«, to propadajoče Kramerjevo glasilo, ki se nikdar ni moglo razpisati o slovenskem separatizmu in ki od dne, kar izhaja, ne neha »Slovenca« denuncirati zaradi njegove borbe za pravice slovenskega ljudstva, — to **»Jutro« ima to predrznost, da je sedaj pričelo »Slovencu« očitati centralizem in unitarizem.** Večje politične nesramnosti od Kramerjevega glasila prav res ni mogoče pričakovati. **Pozivamo »Jutro«, da ponatisne vse tiste članke, ki jih je »Slovenec« kot svoje mnenje in stališče priobčil in iz katerih bi se moglo sklepati, da se je pričel zavzemati za centralizem in unitarizem.** Pozivamo ga, da to čim prej stori, jasno in odkrito, brez izmikanj in zavijanj, kakor je to njegova navada.

Toda, da se pokaže vsa politična nemoralnost kazinotskega kroga, naj omenimo še dvojno igro, ki jo igrajo s svojim tiskom. V »Jutru« nam ti izbrušeni in izklesani »nacionalisti« očitajo, da smo za »centralizem in za unitarizem«, torej najidealnejši Jugosloveni, ki si jih je mogoče misliti. V svojem popoldanskem glasilu v »Slovenskem Narodu« (ki je nekaka filiala framasonske belgrajske »Javnosti«) pa dan za dnem kar mrgoli očitkov, sumničenj in namigovanj, da je »Slovenec« in ves slov. kat. tisk separatističen, protidržaven, in Bog ve kaj še. Tako si je g. Kramer, vrhovni šef jenesarskega tiska, nategnil pred vso javnostjo kaj pisane hlače: ena hlačnica ima slovensko trobojnico, druga pa jugoslovansko. Pa ni kazno, da bi jo v tej monduri g. jenesarski prvak preveč pihnil!

Izpred športnih sodišč

Belgrad, 9. novembra. m. Kazenski odbor Jugoslovanske nogometne zveze je na današnji seji suspendiral Petra Bertonclja in igralca Baška dr. Ivkoviča zaradi dogodkov na tekmi med Baskom in Ljubljano. Za dr. Ivkoviča je švicarski sodnik navedel, da je udaril linijskega sodnika Doberleta. Zaradi suspenzije oba igralca ne bosta mogla nastopiti na nedeljski tekmi. Za nedeljsko tekmo med BSK in Ljubljano v Belgradu je sodniški zbor določil sodnika Neverkla iz Subotice, za namestnika pa Bazanta. Za tekmo v Mariboru med Železničarjem in Mariborom je določen sodnik Jalinič iz Zagreba, za namestnika pa Berglez. V Celju bo sodil tekmo med Atletiki in Amaterjem Višnič iz Zagreba, namestnik pa je Devčič.

Na današnji seji je bilo tudi sklenjeno, da bo redna skupščina Jugoslovanske nogometne zveze 12. decembra v Belgradu.

Osebne vesti

Belgrad, 9. novembra. m. Upokojen je Josip Jaklič, signalni nadzornik 8. skup. III. periodičnega poviška na področju ljubljanskega žel. ravnateljstva.

V 5. skup. sta postavljena dr. Josip Jeraj in dr. Vinko Močnik, profesorja na bogoslovju v Mariboru.

Za knjigovodkinjo 9. skupine je postavljena pri apelacijskem sodišču v Ljubljani Marija Junc, uradniška pripravnica.

Prestavljeni so: na okrajno sodišče v Mokronog Dragotin Šavli, pisarniški uradnik pri okrajnem sodišču v Višnji gori; na okrajnem sodišču v Višnjo goro Slavko Jerančič, sodni kancist iz Žužemberka; na okrajno sodišče v Žužemberk Anton Križnik, pisarniški uradnik v Mokronogu.

Ljubljanska plinarna najstarejša v državi

Ljubljana, 9. novembra 1937.

V nedeljo, dne 7. t. m. je zagrebška plinarna praznovala 75 letnico svoje ustanovitve. To prireditev so obiskali tudi župani drugih mest, med njimi ljubljanski mestni župan dr. Adlešič Juro, ki je v imenu mesta Ljubljane pozdravil prireditev in čestital k častiljivemu jubileju.

Ob tej priliki so pisali nekateri listi o zagrebški plinarni kot najstarejši plinarni v državi. Toda prav na današnji dan (9. novembra 1861) pred 76 leti, so zagorele prve luči iz ljubljanske plinarne v ljubljanskih stanovanjih in trgovinah. Torej *je ljubljanska mestna plinarna za eno leto starejša od svoje sestre v Zagrebu!*

Ljubljanska plinarna bi bila zgrajena celo že prej, če bi ne bilo raznih zaprek in ovir, ki so zavlačevale njeno zgradnjo. Že na občinski seji z dne 12. marca 1856 je bilo sklenjeno, da se uvede v Ljubljani plinska razsvetljava. Toda težava je bila s podjetnikom, ki bi bil plinarno zgradil. Ko so bila z neko avstrijsko družbo popajanja že ugodno rešena, je dotični družbi, ki je gradila istočasno plinarno v Trstu in nekaterih drugih mestih, zmanjkalo denarja. Težava pa je bila tudi zaradi predsodkov meščanov, ki so se branili nove luči, kot vsake večje novotarije, in mestni očetje so imeli polno dela, da so te predsodke premagali. Pomagal je tudi zgled. Tedanji zakupnik cestne razsvetljave v Ljubljani g. Freiberger je namreč dal zgraditi v svoji hiši majhno zasebno plinarno, s katero je prižgal nekatere luči v šempetrskem predmestju. Ko so meščani videli to lepo in močno luč, ki je bila vsa drugačna kot dotedanja razsvetljava z lučmi na olje, se je kmalu vzbudila splošna želja, da bi bile vse ceste in ulice v mestu razsvetljene s tako lučjo. Končno se je magistratu posrečilo najti podjetnika v osebi tovarnarja g. Riedingerja, kateremu je dal koncesijo za plinarno za 35 let; po tem času pa je imela preiti plinarna brezplačno v roke mestni občini, kar se je tudi zgodilo.

Dne 9. novembra 1861 so potem zagorele prve plinske luči, dne 18. novembra istega leta pa tudi plinske svetilke po cestah in ulicah. Mesto je bilo tedaj slavnostno razpoloženo in tudi tedanje ljubljansko časopisje je izražalo svoje veselje nad novo pridobitvijo. »Novice« z dne 13. novembra 1861 pišejo:

»V soboto zvečer se je začela po štacunah in hišah prvikrat plinova ali gazna svečava, po ulicah pa še ne. Ljudje obstajajo pri štacunah in gledajo novo, prav svetlo, res lepo luč. Veš, kako se tej luči pravi? vpraša fant fanta na velikem trgu. Kaj bom vedel, če je nikoli nisem videl!, mu odgovori. Oče so nam rekli, — ga podučuje tovariš — da je to kozja luč ali Gasbeleuchtunga. Al ni se čuditi tej smešni prestavi, ker prosti Nemec in prosti Slovenec ne vesta, kaj je gaze. Unemu je »Geis« »Gas«, to v njegovem smislu prestavlja. Al naj je že gazna luč ali kozja luč, lepa luč je, kolikor se sedaj vidi in nadejamo se, da bo svečava tudi po ulicah prav svetla.«

Dne 18. novembra 1861 je bila otvoritev plinarne prav na dan godu cesarice. Laibacherica je ostro kritizirala postopanje magistrata, ki za to priliko ni priredil nobene slovesnosti. »Novice« pa so odgovorile: »Ako bi hotel magistrat vsako novo napravo z glasovito slavnostjo obhajati, bi jih letos ne bilo ne konca ne kraja, ker se nam je marsikaj koristnega napravilo in bi mogli tudi novi tlak, nove štirne itd. s slovesnostjo praznovati.« — Leto 1861 je bilo namreč za Ljubljano zelo delavno; poleg napeljave plinske luči so na novo tlakovali ulice, napravili so več novih vodnjakov itd.

Tedanji ljubljanski župan Ambrož je novo luč pozdravil na zboru Čitalnice s sledečim uvodom: »Človek obstoji iz dvojne nature: telesne in duševne, pa ima tudi dvojne potrebe, materijelne in duševne — potrebuje tedaj dvojnega razsvitljenja: materijelnega in duševnega. Prebivalcem našega mesta je pretekli teden nova materijelna luč zasvetila — nova luč, napravljena po kemičnih snoveh — luč s plinom (gazom). Ponočna temota je sedaj dostojno razsvitljena; revne leščerbe, ki so dosedaj po mestnih ulicah berlele, smo odpravili in šteje se sedaj Ljubljana med tista bolj imenitna mesta, v kterih sveti plinovo svetilo!«

Kakor pa ni Ljubljana proslavila otvoritve plinarne, tudi ni proslavila jubilejev njenega obstoja; prav pa je, da se spomnimo njene ustanovitve in njenega dolgoletnega obstoja in lepega razvoja vsaj sedaj, ko nas na to opozarja mesto Zagreb in se lahko s ponosom zavedamo svojih tehničnih tradicij in napredka.

Požar v Beli cerkvi

Novo mesto, 9. nov.

Danes dopoldne ob pol 11 je nenadoma začelo biti plat zvona v Beli cerkvi, visoko gori na Vinjem vrhu, kjer sta kar dve cerkvici, ter tudi v dolini Krke. Na ta način so bile obveščene istočasno šmarješka, škocijanska in krška dolina. Ni čuda, da so se že po preteku 15 minut zbrale na licu mesta nekatere gasilske čete. — Krovec, ki je pokrival streho pri posestniku Poglajnu v Beli cerkvi ter je bil ravno pri malici, je skozi okno opazil, da se je začel valiti dim iz podstrehe kozolca dvojnika, posestnika Florjana Bevca. Z največjo naglico je tekel proti kozolcu, a preprečiti požar je bilo že nemogoče. Vaščani, ki so požar opazili, so prihiteli s škafi z vodo in pomagali gasiti. Kozolec je bil poln živinske krme. Takoj so prihiteli domači gasilci in začeli z gašenjem. Ogenj pa se je širil in objel tudi sosednji strehi poda in hleva. Vsega je priteklo na pomoč devet gasilskih čet. Iz Krke in okoliških vodnjakov so motorne brizgalne črpale vodo. Le gasilcem se je zahvaliti, da požar ni postal usoden za vso vas, kajti srehe so slamnate in hiše se v Beli cerkvi stiskajo druga k drugi in da bi bilo le malo vetra, pa bi pogorela vsa vas. Škoda, ki jo je napravil požar znaša okoli 40.000 din. Zavarovalnina pa znaša le 10.000 din. Bevc je bil zavarovan le za borih 20.000 din. Pogorela pa mu je vsa krma, gospodarsko orodje in žito, ki ga je imel na podu.

— V zastarelih primerih zapeke, združenih z zlato žilo in otokom jeter, je pravi blagoslov naravna »Franz-Josefova« grenka voda, zaužita tudi v malih množinah. »Franz-Josefova« voda milo deluje in zanesljivo otvarja, pa se poleg tega tudi po daljši porabi skoraj nikdar ne izkaže neučinkovito.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

NEMOGOČE!..

toda z Bronhi BONBONI preprečiti KAŠELJ MOGOČE JE!

Martin Štular - 60letnik

Danes dopolnjuje gospod konzistorialni svetnik Martin Štular, vzgojni vodja zavoda sv. Stanislava, svoje šestdeseto leto. Preprosta in skromna je njegova življenjska pot. Rodil se je v metliški

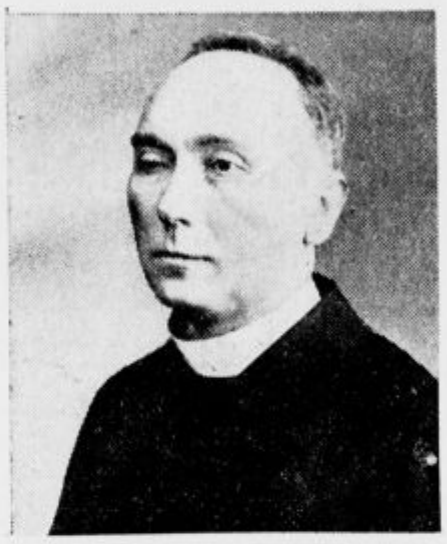

fari 10. novembra 1877. Študiral je najprej v Novem mestu, pozneje pa v ljubljanskem Alojzijevišču. Po novi maši in končanih študijah so ga predstojniki poslali za kaplana v Semič, kjer je razvil vso svojo dušnopastirsko gorečnost. Leta 1906 je bil prestavljen za prefekta v zavod sv. Stanislava, kjer je prišel v tesnejše stike z dijaško mladino. L. 1912 je bil umeščen na župnijo Trboje, kjer je imel zlasti v letih vojne mnogo skrbi za poverjene mu farane. L. 1922 ga je pokojni nadškof prosil, naj prevzame vodstvo zavoda v Št. Vidu. Jubilant je to težko in odgovorno mesto sprejel in ga upravlja od tedaj že skozi 15 let, v dobi, ko se je na svetu in med mladino toliko spremenilo.

Kot nesebična in tankovestna osebnost je posvetil na tem mestu vse svoje moči vzgoji zaupane mu mladine. Z neizprosno vztrajnostjo in nezlomljivo močjo je skozi vsa leta stremel, da zavodskega študenta vzgoji in pripravi za življenje po katoliških načelih. Kot trezen, umerjen vzgojnik je znal vseskozi ohraniti zlato sredo, obdržati potrebo zunanje vzgoje, discipline, reda, zunanje izglajenosti v ravnovesju s potrebo notranje vzgoje, izčiščenja značaja, spopolnjenja osebnosti v katoliškem duhu. Z vidika take celotne vzgoje je videl, kako ves dnevni red in sploh vsaka malenkost v njem vsebuje vzgojne vrednote in kako more vsaka stvar študenta zgraditi, notranje in zunanje, v dovršeno osebnost.

Sleherni študent in sploh vsakdo, ki je prišel z njim v stik, ga je moral vzljubiti in občutiti do njega visoko spoštovanje. Skromen in ljubezniv je v nastopu. Le takrat, kadar ga je vzgojna dolžnost silila, da nastopi strožje in odločneje, je vzbudil pri fantu strah, a še takrat je vsakdo lahko zaznal, kako se za njegovo resnobo skriva vestnost in zvestoba v poklicu. Vsa njegova postava je vsakomur mogočen klicar k načelnosti, pa tudi zgled dobrotnega in nesebičnega človeka.

Nihče ne more jubilanta razumeti, kdor ne vé, kako je njegovo življenje globoko zakoreninjeno v večnost. Sam do najgloblji osnov svoje bitnosti prežet verskega in molitvenega duha gleda na svoje delo kot trajno službo Najvišjemu. Ne narekuje mu tega ali onega njegov lastni okus, ampak predvsem večnostni vidik! Zato pa je njegovo vzgojno delo blagoslovljeno in kljub težkim razmeram vendarle rodi obilo sadu.

Danes ob njegovi 60 letnici se ozirajo nanj njegovi gojenci, bivši in sedanji. Vse je pozabljeno, kar je bilo morda neprijetnega v srečanjih z njim, vedo, da je to zahtevala zdrava vzgoja in da je potekalo iz ljubezni do njih. Hvaležni smo visokemu jubilantu za globoko in krepko vzgojo in za velik zgled, ki nam ga je dal. Jubilantu k slavnostnemu dnevu iskreno čestitamo in kličemo: Na mnoga leta!

Smrtna žrtev prometne nesreče

Soproga primarija mariborske bolnišnice dr. Radšla, Zorka Radšlova je podlegla poškodbam

Maribor, 9. novembra.

Globoko je odmevala včeraj po Mariboru novica o tragični avtomobilski nesreči pri Konjicah, ki je zadela priljubljenega primarija pljučnega oddelka mariborske bolnišnice g. dr. Radšla in njegovo gospo soprogo Zorko. Danes zjutraj pa je pretresla mesto zla vest, da je mlada gospa v tukajšnji bolnišnici umrla. Poškodbe, ki jih je dobila včeraj ob priliki karambola osebnega avtomobila z mariborskim avtobusom, so bile tako usodne, da jih ni mogla preboleti ter jim je danes zjutraj ob pol 9 podlegla. Pokojna gospa je bila stara šele 33 let. Rodom je bila iz Št. Ilja pod Turjakom, izobrazila se je za učiteljico ter je službovala v Šmartnem pri Slovenjem Gradcu. — Leta 1931 se je poročila s takratnim slovenjegraškim zdravnikom dr. Radšlom. Zakon je bil nad vse srečen; mlada soproga je bila svojemu možu vzorna družica in največja opora v izvrševanju njegovega odgovornega, težkega poklica. — Štirje otroci, dva fantka in dve deklici, so zakoncema oživljali dom. Letos je dobil dr. Radšel, ki je priznan specialist za pljučne bolezni ter se je v tej stroki dolgo let izpopolnjeval v zdravilišču na Golniku, mesto primarija na novoosnovanem oddelku za pljučne bolezni v mariborski bolnišnici. Preselil se je s svojo družino v Maribor, kjer sta si oba s soprogo takoj pridobila velik krog prijateljev in dobrih znancev, ki sedaj vsi globoko sočustvujejo z nesrečno družino. Pokojnico bodo ohranili vsi, ki so jo poznali, v trajnem, lepem spominu. Naj ji sveti večna luč! G. soprogu in svojcem naše globoko sožalje!

Ob 30 letnici župnikovanja g. duh. svetnika Antona Zoreta: Slavljenec v krogu svojih duhovnih sobratov, prijateljev in častilcev.

Novo pokopališče in spomenik padlim vojakom v Škocjanu pri Turjaku

Dne 7. novembra ob 10 dop. smo imeli pri nas slovesnost blagoslovitve novega veličastnega pokopališča, mrliškega zvona z napisom »V spomin padlim vojakom«, križa na pokopališču, mrtvašnice in spomenika padlim vojakom. Vsa fara je že leta in leta želela, da bi že prišel današnji dan, zlasti pa še zadnje leto, ko so z velikimi žrtvami gradili od vel. noči do zahvalne nedelje pokopališče. Večkrat je bilo dnevno zaposlenih kar 80 faranov na tlaki. Kako ogromno delo je bilo zgraditev našega pokopališča, more slutiti le oni, ki je sam na lastne oči videl svet, na katerem je zraslo novo pokopališče, ki je potrebovalo na spodnji strani v dolžini 70 m 8 m visoko betonsko škarpo in je bilo treba v vso to veliko kotlino navoziti tisoče voz prsti. Množice ljudstva so prihajale že ob 9 od vseh strani v škocijansko dolino, da bi prisostvovale lepi slovesnosti, ki jo je vodil g. dekan Anton Skubic, ki je imel v cerkvi lep govor o pomenu in namenu lepo urejene njive božje. Po končani sv. maši, ki jo je daroval domači g. župnik, je g. dekan blagoslovil v cerkvi zvon in nato se je razvil sprevod na pokopališče, ki je bilo lepo okrašeno. Ko je g. dekan blagoslovil pokopališče, se je vse ljudstvo zgrnilo okoli spomenika padlim vojakom. G. dekan ga je blagoslovil in domači g. župnik je odkril ploščo 31 padlim žrtvam na spomeniku. Domači g. župnik se je nato zahvalil g. dekanu za blagoslovitev in njegov govor, nato g. Jožefu Sršenu, stavbnemu mojstru, ki je pri delu kot strokovnjak pomagal g. župniku in vsem faranom, ki so z njim vred gradili s tolikimi žrtvami. V veliko veselje in zadoščenje je bilo faranom pismo g. prevzvišenega, v katerem jim pošilja svoj blagoslov in priznanje za zgraditev novega pokopališča. Prav tako je poslal g. ban vsem udeležencem proslave svoj pozdrav in jim želel, da slovesnost lepo uspe. Nato je imel lep govor g. okr. načelnik dr. Maršič. Šolska mladina je pod vodstvom celokupnega učiteljstva položila na spomenik lep venec cvetlic, prepleten s srebrnimi trakovi in prižgala tri debele rdeče sveče pred spomenikom. »Zvezo bojevnikov« je zastopal g. Košir iz Ljubljane, ki je položil lovorjev venec na spomenik. K sklepu slovesnosti je zapel nov mrtvaški zvon iz line spomenika v spomin padlim žrtvam in vse ljudstvo je molilo s svojim g. župnikom za padle škocijanske vojake.

Še o nenadni smrti g. Lauterjeve

O nenadni smrti gospe Lauterjeve krožijo še vedno razne govorice. Da doženemo, kako je s to zadevo, smo se obrnili na merodjano mesto, kjer smo dobili sledeče podatke:

Ko je prišla uradna komisija, sestoječa iz namestnika policijskega zdravnika dr. Živka Lapajneta, dežurnega uradnika in še dveh policijskih stražnikov, v stanovanje gospe Lauterjeve, je ugotovila sledeče: Vsa soba, v kateri je ležalo truplo pokojne g. Lauterjeve, je bila v največjem neredu, bilo je vse razmetano, nove žimnice iz postelje so bile položene po tleh, na mizi in vsepovsod po sobi so ležali raztreseni najrazličnejši predmeti. Prvi vtis komisije je bil, da je pokojna gospa umrla nasilne smrti in da gre za roparski umor. Zdravnik dr. Lapajne je truplo pregledal, ni pa našel nobenih zunanjih znakov kake telesne poškodbe, zaradi česar je odpadel sum roparskega umora in je zdravnik prišel do zaključka, da je pokojnica umrla naravne smrti. Zatem je prišel v sobo nečak pokojnice g. Lauter z g. soprogo, ki je pojasnila, da je pokojnica živela precej čudaško in da že dolgo časa ni pustila pospravljati svoje sobe. Slednja okolnost je bila dokaz več, da ni prišla v času nastopa smrti nobena tuja oseba. Pri sodni obdukciji se je ugotovilo, da je pokojnica pogoltnila umetno zobovje, kar je povzročilo zadušenje.

G. zdravstveni nadzornik **dr. Živko Lapajne,** ki je nadomestoval policijskega zdravnika, nam je dal naslednje zanimive podatke:

Posel mrliškega oglednika ni enostaven. V Avstriji je bila v vsakem slučaju nagle smrti predpisana sodna obdukcija. Pri nas se je to zaradi varčevanja opustilo. Kakor pa vse kaže, bo treba iz kriminalnih ozirov tudi pri nas vpeljati obvezno sodno obdukcijo pri vsakem primeru nesrečne in nepričakovane smrti. Da bo to vsakemu jasno, navajam slučaj, ki se mi je pred kratkim primeril, ko sem takisto nadomestoval policijskega zdravnika. Bil je to slučaj, ko je nekdo prinesel k Sv. Krištofu mrtvo dete, ni pa povedal, čigavo je in iz katerega vzroka je umrlo. Dete je imelo injekcijsko ranico na sprednji strani prsnega koša, zavarovano z gazom in obližem, kakor to delajo zdravniki. Ugotovil sem, da ni bilo staro 8 mesecev, kakor je to stalo v vseh dnevnikih, marveč je bil novorojenček Kljub temu, da je imelo očividno zdravniško pravilno injekcijo, sem v svrho ugotovitve smrtnega vzroka podal mnenje, naj se truplo raztelesi. Kakor znano, se je stvar pojasnila — ni šlo za zločin. Na videz je bilo v tem primeru raztelesenje odveč, v resnici pa je le pripomoglo do pojasnjenja smrtnega vzroka.

Ko sem kot mlad zdravnik pred 30 leti služboval v Št. Vidu nad Ljubljano, se mi je pripetil zagoneten primer. Deček je umrl v krčih in bolečinah. Nihče ni vedel, da bi bil kaj škodljivega použil. Ker se mi je pa ta nagla smrt zdela sumljiva, sem brzojavil drž. pravdniku: Sum zastrupljenja. Slednji je na podlagi procesnega reda moral odrediti raztelesenje, ki ga je opravil tedanji sodni zdravnik dr. Šuštar. Prišel sem h koncu obdukcije in je ravno dr. Šuštar narekoval mnenje, da je dete umrlo — za rahitido. Ker pa je moral po procesnem redu poslati drob v kemično preiskavo, je bila na ta način rešena moja zdravniška čast, zakaj kemija je dognala, da je nezakonska mati prišla na obisk in dajala sinčku med sladkorjem podgansko mast — arzenik. Torej zavraten umor, ki bi bil ostal nerazkrit celo po sodnem raztelesenju, če se ne bi uporabila vsa na razpolago stoječa sredstva. Pri nagli smrti je pač iz kriminalnih ozirov potrebno raztelesenje v vsakem primeru.

Tudi primer smrti g. Lauterjeve je izredno zanimiv. Pri mrliškem ogledu nisem našel nobene zunanje poškodbe. Poleg mene sta gledala truplo še dva stražnika in nekaj drugih navzočih. Mogoče je bila temu kriva slaba dnevna svetloba v novembru, tudi obe okni sta bili deloma zastrti, eno s črno capo. G. Lauterjeva je ležala na tleh vznak. Poleg nje je ležala polovica žemlje in izlizan masten papir, v katerem je bila prej očividno zavita kakšna delikatesa. Mogoče je to polizal mlad in ljubek črn maček, ki je kukal s prazne postelje. V tej sobi je bilo vse razmetano. Nisem vedel, da je rajna nosila umetno zobovje. Sicer pa tudi mlad človek v afektu prav lahko pogoltne umetno zobovje, kar se često pripeti, in sicer prav lahko tudi na ta način, da se od zunaj prav nič ne pozna. Da se je človek zadušil z zobovjem, bo v tem primeru spoznati izključno pri raztelesenju. Pri primeru smrti g. Lauterjeve nihče, tudi najboljši sodni strokovnjak ne bi mogel na podlagi zunanjih znakov misliti na smrt z zadušenjem, še manj pa na zločin. Še večkrat se bo pripetilo — po naravi stvari — da bo izsledek mrliškega ogleda drugačen kakor oni raztelesenja; zato je nujno potrebno, da se v vsakem primeru samomora ali druge nagle, nepričakovane smrti odredi sodno raztelesenje.

Oglas je reg. pod S. Br. 181 od 1. III. 1937

Drobne novice

Koledar

Sreda, 10. novembra: Andrej Avelin, spozn.; Trifon, mučenec.

Četrtek, 11. novembra: Martin (Davorin), škof; Menas. Prvi krajec ob 10.33. Herschel napoveduje mrzlo vreme in veter.

Novi grobovi

† **V Železnikih nad Škofjo Loko** je umrla gospa **Tončka Gartner,** stara 27 let. Pokojnica je bila žena cerkovnika g. Blaža Gartnerja, kateremu je zapustila tri male otroke. Prav pridno se je pokojna udejstvovala pri verskih kakor tudi prosvetnih organizacijah. Nastopala je pogostokrat na odru Prosvetnega društva in pomagala možu pri njegovem cerkvenem poslu. Pokopali jo bodo danes, v sredo, na župnem pokopališču v Železnikih. Z dobro družino sočustvujejo vsi znanci in prijatelji. N. p. v miru!

Osebne vesti

=**Poročila** sta se v ponedeljek v Braslovčah g. Jože Marovt, lesni trgovec in sodarski mojster, in gdč. Tončka Sketa, šivilja iz Orle vasi. Ženi in nevesta sta bila vedno vneta člana katoliških organizacij. Naše iskrene čestitke!

Iz zdravniške službe

V V. položajno skupino je napredoval dr. Hočevar Matija, zdravnik združene zdravstvene občine Domžale. V VI. položajno skupino so napredovali: dr. Errath Boštjan, zdravnik združene zdravstvene občine Guštanj, dr. Hrovat Anton, zdravnik združene zdravstvene občine Ormož — vzhodni del, dr. Hudelist Vinko, zdravnik združene zdravstvene občine Brežice, dr. Jenko Andrej, zdravnik združene zdravstvene občine Dobrunje, dr. Kramberger Ludvik, zdravnik združene zdravstvene občine Sv. Lenart v Slovenskih goricah, dr. Komotar Ciril, zdravnik združene zdravstvene občine Brdo, dr. Lebar Feliks, zdravnik združene zdravstvene občine Križevci pri Ljutomeru, dr. Matjašič Mavricij, zdravnik združene zdravstvene občine Kamnik, dr. Mihelitsch Maks, zdravnik združene zdravstvene občine Velike Lašče, dr. Mrgole Matija, zdravnik združene zdravstvene občine Breg pri Ptuju, dr. Ogorevc Marin, zdravnik združene zdravstvene občine Rogatec, dr. Sedlaček Ivan, zdravnik združene zdravstvene občine Radenci, dr. Strnad Valerija, zdravnica združene zdravstvene občine Železniki, dr. Svetina Franc, zdravnik združene zdravstvene občine Sv. Jurij ob juž. žel., dr. Štuhec Bela, zdravnik združene zdravstvene občine Ptuj, dr. Tajnšek Vinko, zdravnik združene zdravstvene občine Sv. Pavel pri Preboldu, dr. Vučak Štefan, zdravnik združene zdravstvene občine Murska Sobota. V VII. položajno skupino so napredovali: dr. Debeljak Franc, zdravnik združene zdravstvene občine Raka, dr. Lautner Pavel, zdravnik združene zdravstvene občine v Gornjem gradu, dr. Lesnika Roman, zdravnik združene zdravstvene občine Mozirje, dr. Matko Karel, zdravnik združene zdravstvene občine Radeče, dr. Mejač Leopold, zdravnik združene zdravstvene občine Lož, dr. Perpar Stanko, zdravnik združene zdravstvene občine Logatec, dr. Ramšak Adolf, zdravnik združene zdravstvene občine Črna, dr. Voušek Pavel, zdravnik združene zdrav. občine Polzela.

Ti dve mogoče ne vesta, kaj je

TOGAL

ker ste mladi in zdravi, toda Vi, ki trpite vsled **prehlada, glavobola, revmatizma, išijasa, protina, lumbaga, morate vedeti, da Vam TOGAL lahko pomaga.**

Kako se rešite bolezni?

Pri revmatizmu, išijasu, protinu, lumbagu, živčnih boleznih, nespečnosti in vseh boleznih, povzročenih vsled prehlada, **ni treba sedeti prekrižanih rok**, ter čakati, da se bolezen poslabša. V takih slučajih pomagajo **TOGAL tablete.** Zelo je važno, povdariti, da **TOGAL** tablete ne vplivajo škodljivo na srce, želodec ali druge organe.

Reg. S. Br. 25.827/37. Dr. Vuk Stefanović i Drug., Beograd.

— **Izjava g. Janeza Brodarja o pisanju »Jutra«.** Z ozirom na trditve »Jutra« v številkah z dne 5. in 7. novembra t. l. izjavljam kot predsednik Kmetske zveze, da sem do sedaj skrbno varoval nepolitični značaj KZ. Z menoj vred bo tudi za naprej ves odbor KZ storil vse, da ostane KZ izključno strokovna organizacija slovenskega kmeta. Zaradi tega so vse trditve in sumničenja dnevnika »Jutra« izmišljene in neresnične. Ker pa omenja »Jutro« v tej zvezi tudi mene kot bivšega poslanca, povem tudi za svojo osebo, da nimam nobene zveze z razdiralci naše slovenske in katoliške skupnosti, ter izjavljam, da odobravam politiko dr. Korošca. Hrastje pri Kranju, 8. novembra 1937. Janez Brodar, predsednik KZ.

— **Namesto venca na grob gospe Josipine Šmid,** hotelirke na Bledu, so darovali 310 din za blejske revne otroke naslednji blejski hotelirji: gg. Miha Černe, Adolf Štarkelj, Jula Molnar, Park hotel, Leopold Pernuš, Juretič, Troha, Zrimec in Korošec, za kar jim bodi izrečena najtoplejša zahvala.

— **V počastitev spomina pokojnega gosp. Franca Zupančiča** je darovalo upravi zavoda za slepo deco v Kočevju uradništvo prosvetnega oddelka kraljevske banske uprave 150 din v korist fonda za slepe otroke.

— **Drzen roparski napad v Dravski dolini.** V Dravski dolini med Sv. Ožbaltom in Falo je bil včeraj izvršen drzen roparski napad. Nepoznan moški je s samokresom v rokah prisilil trgovca z živino Franca Flajsa iz Sv. Ožbalta, da mu je izročil denarnico, v kateri je bilo 2300 din. Doslej manjka vsaka sled za roparskim napadalcem.

— **Nesreča pri delu.** Delavec Franc Dornik iz Mengša je sekal drva v gozdu. Med delom pa mu je ob deblu spodletela sekira v nogo in ga nevarno ranila.

— **Vlom.** Neznani zlikovci so vlomili v čevljarsko delavnico Tomaža Ogrina v Mengšu. Odnesli so precej usnja in čevljarskih potrebščin. Čevljar Ogrin trpi občutno škodo.

— **Igri za Miklavža.** Resna, socialna igra »Nebeška storja« in vesela igra »Rebeljon v peklu« (druga je primerna tudi za miklavževanje odraslih) se naročata na naslov: »Mladi oder«, Ljubljana, p.p. 196, ali na »Jugoslovanska knjigarna« v Ljubljani. Izvod vsake stane z avtorsko tantijemo vred 32 din. Drugo igro dobe naročniki od 16. t. m. dalje. Ker bo od obeh iger na razpolago le manjše število izvodov, naj jih interesenti takoj naroče, ker jih pozneje ne bo mogoče več dobiti. Igram bo priloženo tudi avtorsko dovoljenje za uprizoritev z oprostitvijo od tantijeme.

Rezervirajte pravočasno Lutz-peči, Ljubljana VII - Šiška

— **Telefonske žice so kradli.** Naša javnost je že obveščena, da se neprestano pojavljajo zadnje čase tatvine kovin, bodisi železa, kositra, cinka, svinca in bakra. Cena tem in še drugim kovinam se je namreč zadnje čase močno dvignila. Kakor smo že poročali, kradejo do sedaj ljudje kovinske predmete iz skladišč, kradejo celo tirnice in tračnice, kradejo kovinske žlebove, kovinske strehe in zadnje čase so se spravili tudi na bakrene telefonske žice. Tako je poštna uprava v okolici Ljubljane ugotovila več tatvin poštnih telefonskih žic iz bakra. Samo v smeri iz Ljubljane proti Igu in Tomišlju so tatovi ukradli telefonske žice za okoli 100 kilogramov. Neki voznik je pripeljal v Ljubljano žico, ki jo je hotel prodati bodisi v svojem imenu, bodisi v imenu tatov kot star baker, toda ga je policija aretirala. Voznik je povedal, da je dobil žico od nekega starega tatu, ki je policiji precej dobro znan. Tega je tudi policija aretirala, poleg njiju pa še nekaj sokrivcev.

„Vsevprek po smučarstvu"

Carl J. Luther, München

10. XI. 1937 ◆ Frančiškanska dvorana ob 20.

Ljudska univerza v Ljubljani opozarja, da bo skioptično predavanje g. doc. dr. Ivana Matka »Kaj mora vsakdo vedeti o svojem srcu« drevi izjemoma v **dvorani Delavske zbornice** na Miklošičevi cesti. Pričetek ob 20. Vstop prost.

Moški odsek Prosvetnega društva Trnovo ima drevi ob 8 v društvenem domu v Korunovi ulici redni mesečni sestanek, na katerem bo imel zanimivo predavanje g. župnik Janko Cegnar. — Odbor.

Sestanki

Prosvetno društvo Ljubljana-mesto. Drevi ob 8 je pevska vaja v Vzajemni zavarovalnici. Pridite vsi točno. Pevovodja.

Naše dijaštvo

Odbor SKAD »Zarje« vabi svoje članstvo, kakor tudi g. staršine in člane bratskih društev na članski sestanek v četrtek 11. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Akademskega doma na Miklošičevi cesti, ki bo posvečen bratom onstran meja. Istočasno obvešča odbor svoje članstvo, da bo v petek 12. t. m. ob pol 8 zvečer v društvenem lokalu redni občni zbor z običajnim dnevnim redom.

Kongregacija akademikov pri oo. jezuitih ima drevi točno ob 20 (brez četrti) svoj redni sestanek v navadnih prostorih v 1. nadstropju, vhod Zrinjskega c. 9. Tovariši novinci pridite, da si ohranite v Marijinem zavetju svoj mladostni ogenj. — Prefekt.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 3; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bohinec, ded., Rimska cesta 31.

KINO SLOGA Telefon 27-30

Veličasten tehnicolor-velefilm v naravnih barvah **RAMONA** Velika ljubavna epopeja po slavnem romanu Helene Hunt Jackson

V glavnih vlogah: LORETA YONG, KENT TAYLOR, DON AMECHE

Nemški dialog. — Premiera danes ob 21.15 uri! — Rezervirajte in nabavite si vstopnice v predprodaji! Predprodaja vstopnic dnevno od 1/2 11. do 1/2 13. ure

— **Vreme:** Evropa: Depresija s pretežno oblačnim vremenom, megla se vzdržuje nad južno polovico evropske celine. Hladni val zraka z Grönlandije se spušča čez Island v pravcu Islandskih otokov. — Jugoslavija: Prevladuje oblačno v Primorju ter v severnih in južnih krajih, deloma oblačno z jutranjo meglo v ostalih delih. Toplota se je znižala po vsej kraljevini. Minimalna Plevlje 0, maksimalna Mostar 21 stop. — Napoved za danes: Pretežno oblačno vreme, tu in tam jutranja megla. V zgornjem Primorju bo nekoliko deževalo. Toplota se bo zvišala.

— **Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef grenčice«.**

Težko delo

pri pranju Vam je sedaj zelo olajšano. Namesto Vas pere snežnobelo

PERION

ki Vam prihrani trud in čas. — Uporabljajte ga!

— **Ravno žene potrebujejo...** Biti morate matere (če ne otrokom, pa vsaj možu) in gospodinje, svetovalke, vzgojiteljice celo kuharice, nameščenke, vse, vse se obesi na Vas! In ne samo prvršno, vsak vzame košček moči s seboj! Odkod vzeti? Vzemite kri in moč iz Biomalza.

Ljubljana

Dne 10. novembra 1937.

Gledališče

Drama: Sreda, 10. novembra: »Pesem s ceste«. Red B. — Četrtek, 11. novembra ob 15: Viničarji. — Dijaška predstava. — Izredno znižane cene od 14 din navzdol. — Petek, 12. novembra: Zaprto.

Opera: Sreda, 10. novembra: »La Boheme«. Red Sreda. — Četrtek, 11. novembra: »Evangeljnik«. Red Četrtek. Gostuje g. Josip Gostič. — Petek, 12. novembra: Zaprto.

Prireditve in zabave

Spored Foersterjevega koncerta, ki ga priredi Ljubljanska Glasbena Matica v ponedeljek, dne 15. t. m., ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. Mešani zbor Glasbene Matice ljubljanske zapoje najprvo tri zbore, in sicer: Naše gore, Ljubica in Z glasnim šumom s kora. Nato zaigra na klavirju pianist prof. Marijan Lipovšek dve parafrazi na naši narodni pesmi, in sicer Zagorska in Po jezeru. Obe skladbi je imel Anton Foerster mlajši, priznani in svetovnoznani pianist, stalno na sporedu svojih koncertov v Evropi in Ameriki. Slovenski vokalni kvintet, ki sodeluje pri tem koncertu, zapoje: Njega ni, Milica in Večerni Ave. V II. delu koncerta pa se poje kantata za soli, zbor in orkester: Turki na Slevici. Pri izvedbi tega dela sodeluje orkester Podzveze godbenikov v Ljubljani. Koncert dirigira zborovodja Glasbene Matice, ravnatelj opere, g. Mirko Polič. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice ljubljanske.

Predavanja

Rokodelski dom. Drevi bo v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ul. 12, predaval g. Stanko Žakelj o naših misijonarjih v Indiji in Siamu. Predavanje bodo pojasnjevale lepe barvane skioptične slike. Vstop k predavanju je prost. Pričetek bo ob osmih zvečer. Vsi ste vljudno vabljeni.

Dragoceni so prijatelji v svetu, med njimi je Karel J. Luther, novinar in športnik iz Monakovega, ki uporabi vsako priliko, da napiše članek o naši državi v zvezi s smučarstvom, turizmom ali smuško zgodovino. Zato se rad odzove vabilu, da pokaže tudi pri nas, kakšna so njegova predavanja v Nemčiji, Avstriji in Švici in v kakšni obliki on ob vsaki priliki poudarja vlogo Jugoslavije pri razvoju smučarstva v svetu. Njegovo predavanje je preloženo na sredo, 10. t. m. in bo v frančiškanski dvorani. Opozarjamo smučarje in športnike nanj.

Bežigrad. V Prosvetnem društvu sv. Krištofa bo v četrtek predavanje: »Na pariško razstavo«.

Poizvedovanja

Izgubil je v ponedeljek od mitnice na Šmartinski c. do sodnije reven uslužbenec, ki ima 9 otrok, 200 din in prosi najditelja, da bi mu jih prinesel v našo upravo.

Med Jugoslovansko tiskarno in Kolodvorsko ulico je bila izgubljena ročna aktovka z 2 ključi, znamkami in nekaj denarja. Najditelj je naprošen, da aktovko odda na štev 32, Cesta v Rožno dolino (gdč. Kunc).

M. Drenik

volna za ročno pletenje, smyrna, perzer in kelim

Ljubljana - Kongresni trg 7

l **Poljski državni praznik.** Dne 11. novembra praznuje Poljska republika svoj državni praznik. Konzularni urad bo ta dan zaprt. Sprejema ne bo.

l **Foersterjeva razstava** je odprta vsako popoldne do vštevši sobote dne, 13. t. m., od 15 do 17. Vabimo prijatelje in tudi šole, da si ogledajo razstavo. Če žele šole ogled razstave v drugem času, naj javijo to pisarni Glasbene Matice, ki bo v vsakem oziru ustregla vsem željam. Vstop je prost.

l **Slovensko katoliško akademsko starešinstvo** vabi vse gg. tovariše, da se udeleže slovesne sv. maše zadušnice, ki se bo darovala v petek 12. t. m. ob 7 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja (pri oo. frančiškanih). Prosim vse gg. tovariše, da darujejo ta dan ali kdaj pozneje v novembru sv. obhajilo za naše rajne tovariše. Sv. maše zadušnice za one naše rajne člane, ki so letos umrli, bodo pravočasno objavljene. — Odbor.

l **Iz zgodovine prosvetnega dela na Goriškem** je naslov predavanju, ki ga bo imel gosp. prof. Filip Terčelj na VI. prosvetnem večeru. Predavatelj sam je bil več let po vojni posvečen v prosvetno delo in ga je tudi z uspehom vodil po solnčni Goriški. Zelo agilno so delovala društva v Idriji, Vipavi, v Mirnu pri Gorici, v Tolminu in ob zgornji Soči. Prosvetni delavci so po vojni zapustili Goriško in se naselili po drugih krajih. Le malokateri so ostali še na svojih mestih. Zdi se nam, da je ta čas zelo primeren, da pogledamo tudi to stran naše zgodovine na Goriškem. Predavanje bo v petek, 12. novembra, ob 8 v beli dvorani Uniona s skioptičnimi slikami. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7. Sedeži 3 din, stojišča 2 din, za dijake 1 din.

l **V počaščenje spomina** pok. g. Kodre-tove daruje g. Červena 100 din Vincencijevi konferenci Ciril-Metodove fare.

l **Spored akademije slepih gojencev iz Kočevja** bo zelo pester. Nekaj točk so pripravili gojenci sami. Danes omenimo »Godovno budnico«. Besedilo je sestavila slepa gojenka svoji učiteljici za god, uglasbil pa jo je glasbeno nadarjen gojenec zavoda. Presenečeni boste tudi pri igrici »Bom že šel«, ki je od slepe gojenke dramatizirana zgodba o lenem Boštjančku in njegovi pesmi «Bom že šel« V program smo jo uvrstili zato, da bo imelo občinstvo priliko videti, kako se slepi gojenci vžive v igranje in kako varno se gibljejo na odru. Akademija bo v soboto in nedeljo v frančiškanski dvorani. — Rezervirajte vstopnice v predprodaji v pisarni »Pax et Bonum«.

l **Mestna občina ljubljanska** bo v sredo, dne 10. t. m., nadaljevala z zbiranjem ponošenih oblek, obutve in perila na Sv. Jakoba trgu in v Mostah pred šolo. Gospodinje naj pripravijo odloženo blago, ki naj bo snažno in naj ga izroče pooblaščencem socialno-političnega urada, ki bodo tam navzočni. Nabiranje se prične ob 9 zjutraj in konča ob 3 popoldne.

l **Zborovanje JRZ v Šiški.** Šiškarji so imeli, kakor je poročal že »Ponedeljski Slovenec«, v soboto zvečer v popolnoma prenovljeni dvorani Frankopanskega dvora v Spodnji Šiški zelo dobro obiskan občni zbor krajevne organizacije JRZ za Spodnjo Šiško, ki šteje danes že skoraj 900 članov in je brez dvoma najmočnejša skupina JRZ v Ljubljani. Organiziranje vrši sistematično po dobro preudarjenem načrtu poseben odsek pod spretnim vodstvom ing. Borštnarja tako da predstavlja JRZ v Spodnji Šiški strnjeno enoto, ki je vedno pripravljena za vsak primer. Odklenkalo je onim, ki so proglašali Šiško za nezrušljivo domeno starih liberalcev, pa tudi tistim, ki trosijo v zadnjem času neresnične vesti o nekem sporu med našimi pristaši. Občni zbor je namreč po stvarni ugotovitvi predsednika, da je krajevna organizacija JRZ v Spodnji Šiški povsem kompaktna, **dokumentiral z živahnim aplavzom, da vlada med člani naše organizacije in krajevnim odborom, kakor tudi v odboru samem, popolna složnost in solidarnost, ter je izvolil soglasno ves stari odbor.**

l **Davčne napovedi za zgradarino** izgotavlja pravilno in brezplačno vsakemu posestniku pisarna Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, Salendrova 6-I. Tam se dobe tudi vsa druga potrebna pojasnila.

l **Huda nesreča pri tramvajski remizi.** Včeraj okoli pol 11 se je pripetila v bližini tramvajske remize v Zgornji Šiški huda nesreča. Tramvajski voz je podrl 54 letnega železniškega premikača Ivana Černeta iz Zgornje Šiške 69. Černe je vodil svoje kolo peš, pri tem pa ga je presenetil tramvaj. Pri nesreči je dobil Černe hude poškodbe na glavi in nevarne notranje poškodbe. Prepeljali so ga v bolnišnico. Černe je bil še pri zavesti, ko je bil sprejet v bolnišnico, vendar je njegovo stanje resno.

Maribor

m **Kraljeva nagrada za prosvetno delo.** Vsako leto se delijo nagrade iz kraljevega fonda za prosvetno delo med narodom. Letos so odpadle na Maribor številne nagrade, med njimi celo II. glavna nagrada, dočim je prvo dobil Mostar. Nagrade so v Mariboru prejeli: Društvo za zdravstveno zaščito otrok, ki vzdržuje na Pohorju Počitniški dom kraljice Marije, je bilo odlikovano z II. glavno nagrado v znesku 10.000 din. Znani skladatelj prof. Vasilij Mirk je prejel nagrado 2500 din. Učitelji Karel Jakopec, Ivan Lavrenčič in Jože Malenšek so prejeli pismene pohvale. Prostovoljna gasilska četa v Mariboru je bila odlikovana za svoje vzorno delo na prosvetnem polju z redom sv. Save IV. razreda. Vse te nagrade bo danes mestni župan dr. Juvan ob 11. dopoldne na mestnem magistratu slovesno izročil odlikovancem.

m **Občni zbor »Mariborac«.** V petek zvečer ob 8. bo redni občni zbor Slov. pevskega društva »Maribor« v društveni sobi. Odbor.

m **Povečanje banovinske sadjarske in vinarske šole.** Banska uprava se bavi z načrti za povečanje svoje vinarske in sadjarske šole v Mariboru. K sedanjemu poslopju bi se z dvoriščne strani prizidal še en dvonadstropen trakt, s čemer bi se pridobilo na prostorih za nove potrebne učilnice. Povečanje tega našega najvažnejšega kmetijskega šolskega zavoda postaja nujno, ker narašča med kmečkim prebivalstvom zanimanje za temeljito strokovno izobrazbo mladine ter število vsakoletnih prijav gojencev že presega kapaciteto šole.

m **Velika šahovska prireditev.** V nedeljo bo v Mariboru zanimiva šahovska prireditev. Mariborski šahovski klub je povabil klub Blau-weiss iz Gradca. Gostje bodo prišli z močno skupino, v kateri bo tudi več znanih graških prvakov. V okvirju te teme bosta odigrala partijo tudi avstrijski mojster Spielmann in jugoslovanski mojster Vasja Pirc. Spopad obeh izvrstnih mojstrov bo vsekakor zanimiv.

m **Javna telefonska govorilnica** na Kralja Petra trgu že obratuje. V govorilnici je telefonski avtomat. Sedaj bodo montirali telefonsko napravo še v celico paviljona na promenadi Aleksandrove ceste, kjer se posebno pogreša javna govorilnica.

m **»Pesem s ceste«** bo prihodnja dramska premiera na mariborskem odru. Delo pripravlja režiser P. Malec, sodelujejo pa Starčeva, Simčičeva, Košič, Nakrst, Blaž, Košuta. Premiera bo prihodnjo soboto.

m **Ljudska univerza.** V četrtek 11. in v petek 12. t. m. bo predaval univ. prof. dr. Milan Vidmar. V prvem predavanju bo govoril o svojem potovanju v Ameriko, prikazal bo osnove ameriškega gospodarstva ter podal sliko Amerike v očeh obiskovalca iz Evrope. V drugem predavanju pa bo govoril o povratku iz Amerike v Evropo.

m **Mariborska kolesa v Vinici.** Tatvine koles se v Mariboru nenavadno množijo. Samo v ponedeljek so bili policiji prijavljeni štirje slučaji takih tatvin. Včeraj pa je dobila mariborska policija iz Vinice obvestilo, da so odkrili tam orožniki celo skladišče ukradenih koles, ki ga je posedoval ustreljeni ciganski tolovaj Kokaš Jožko. Sodeč po opisu številnih ukradenih koles, ki ga je mariborska policija svojčas razposlala okrog, bi izvirala večina najdenih koles v tatinskem skladišču iz Maribora. Ciganska tolpa, ki jo je ustreljeni harambaša vodil, je očividno imela tudi v Mariboru svoje zaveznike, ki so ji pošiljali v mestu ukradena kolesa, da so jih cigani potem razpečali.

m **Mariborska opereta** pripravlja znano češko Beneševo opereto »Pod to goro zelenoc«. Premiera bo v kratkem.

m **Žetev smrti.** V bolnišnici je umrl v starosti 59 let zvaničnik drž. železnic Ivan Rebec. — Na Studenški cesti štev. 4 je ugrabila smrt 69 letno vdovo po železničarju Ivano Kreuh. — V Novi vasi je umrl bivši občinski odbornik I. Spindler. — Svetila pokojnim večna luč!

m **Za drugega je hotel sedeti.** Pred okrožnim sodiščem je bila včeraj zanimiva razprava. Alojz Sel, hlapec iz Rance, je prišel na zatožno klop, ker je hotel odsedeti 14 dnevno zaporno kazen namesto kovača Franca Sela iz Maribora, s katerim si pa ni nič v sorodstvu. Sel Franc pa je zopet prišel na zatožno klop, ker je Sela Alojza nagovoril k omenjenemu dejanju. Sodišče je rešilo slučaj na ta način, da je sedaj obema prisodilo po 1 mesec strogega zapora, pa pogojno za 3 leta.

Gledališče

Sreda, 10. novembra: Ob 20. »Pri treh mladenkah«. Red D.

Četrtek, 11. novembra: Ob 20. »Revizor«. Red C.

Škofja Loka

V Društvenem domu v Škofji Loki bo v četrtek, 11. t. m., ob 8 zvečer Krekov večer v proslavo 20 letnice njegove smrti. Na programu so petje in deklamacije. Govor o Kreku ima urednik »Slovenca« in naš rojak dr. Tine Debeljak. Ločani, vsi vabljeni!

Bolje vidiš – bolje slišiš

s TUNGSRAM

Žarnicami – nitka v dvojni vijačnici Radio elektronkami

Ubežni kralj — kapital

Odkar vladajo na svetu valutne zmede, se ponavlja staro gibanje kapitala. Iz držav, katere ne smatra za varne, odhaja v druge države, če se tam izpremeni položaj, gre zopet dalje ali pa se vrne v državo, odkoder je prišel. Seveda velja to predvsem za kapital v onih državah, kjer vlada še kolikor toliko svoboda za gibanje kapitala čez državne meje. V onih državah pa, kjer je devizna zakonodaja na višku, je kapitalu vedno težje priti čez mejo, čeprav se najdejo še marsikje luknje, skozi katere uide, dokler devizna zakonodaja teh lukenj tudi ne zapre.

V zapadnih državah ter Angliji in Ameriki vlada še vedno kolikor tolika svoboda za gibanje kapitala. Toda tudi tu se množijo glasovi, pa ne toliko za vrnitev ubežnega kapitala, ampak za odvrnitev slabih posledic, ki jih lahko ima dotok tujega kapitala v sedanji obliki za gospodarstvo dotične države. Kajti sedanja gibanja kapitala niso gibanja dolgoročnega kapitala, kakor so bila pred vsem do leta 1930, ampak gre pred vsem za izredno nezaupljiv kratkoročni kapital, ki ob prvih lahnih znakih zapušča svoja zatočišča in se podaja v nove zemlje iskat boljše sreče.

Še do lanskega leta je iskal kapital zatočišče v državah zlatega bloka, ko pa se je valutni položaj v Franciji zamajal, je sam francoski kapital skušal uiti pred posledicami devalvacije čez mejo in se je napotil zlasti v anglosaške države, kjer je valutni položaj kolikor toliko bolj urejen kot je bil pred septembrsko devalvacijo (leta 1936). Tako so zabeležile severne ameriške Zedinjene države po uradni statistiki od začetka leta 1935 do srede leta 1937 dotok tujega kapitala v višini 3.55 milijard dolarjev. Če vzamemo samo prvo polovico 1937, je prišlo v Unijo 944 milij. dolarjev tujega kapitala, od tega iz evropskih držav 772 milij. dolarjev. Ta veliki dotok kapitala je bil viden tudi iz velikega dotoka zlata v Unijo, saj je vendar gibanje zlata danes najvažnejši izraz gibanja kapitala.

Tudi trg zlata v Londonu, ki je najvažnejši na svetu, čuti zadnje čase vznemirjenost, ki se javlja v velikem prometu. Najvažnejši kupec je seveda britski izravnalni sklad, kupci pa so seveda tudi drugi in tudi naša država izpreminja vsa svoja inozemska dobroimetja v zlato, kar izpričujejo izkazi naše Narodne banke in angleške statistike.

Tudi v Švici dela ubežni kapital velike preglavice voditeljem švicarske valutne in finančne politike. Švica ni proti dotoku tujega kapitala, skuša pa ta dotok usmeriti tako, da bo imel trajnejšo vrednost za švicarsko gospodarstvo. Po lanski devalvaciji je začel tuji kapital različnega izvora iskati zatočišča v Švici, kar se je videlo zlasti v velikem naraščanju zlatega zaklada, pa tudi deviz. Samo v mesecu oktobru je narastel zlati zaklad od 2531 na 2672.5 milij. frankov, devizni zaklad pa od 405 na 483 milij. frankov, torej skupno zlati in devizni zaklad za 219 milij. frankov, kar je za en sam mesec dni izredna vsota. K tem številkam bi bilo še za primerjavo dodati, da je na koncu leta 1936 znašal zlati zaklad 2709 milij., devizni pa 53 milij. frankov, skupno torej 2762 milij. frankov, dočim znašata sedaj oba skupaj 3155 milij. frankov.

Da prepreči neljube oblike dotoka in naložbe inozemskega kapitala, kajti v sedanji obliki predstavlja ta dotok samo obtežbo švicarske Narodne banke in nevarnost, da bo lepega dne, ko mu postanejo tla nevarna, odšel zopet tja, odkoder je prišel ali pa drugam, se je sedaj švicarska Narodna banka odločila za značilen korak. Zaradi zanimivosti prinašamo tudi utemeljitev Narodne banke za ta korak:

Po devalvaciji je nastopil velik dotok tujega kapitala v Švico. Prišel je nazaj tudi švicarski kapital, vendar je ta dotok kaj kmalu ponehal. Pri tem tujem kapitalu gre za kapital, ki je samo prehodno nekaj časa v Švici in ne išče stalne naložbe v švicarskem gospodarstvu. Zaradi tega je nevaren za valutni položaj in kreditno organizacijo v Švici. Da se prepreči ali pa vsaj omeji nevarnost takega kapitala, je švicarska Narodna banka sklenila s švicarskimi bankami žentlmenski (možakarski) dogovor, katerega glavna določila so naslednja:

Švicarske banke doslej ne bodo več obrestovale inozemskih a vista dobroimetij. Ta dobroimetja se morajo v kratkem izpremeniti v denarje na najmanj trimesečno odpoved. Novodošli inozemski denar pa se sploh ne sme sprejemati na takojšnjo odpoved, ampak na najmanj trimesečno odpoved. Poleg tega mora naloženi denar na manj kot šestmesečno odpoved plačati letno 1% komisijsko pristojbino. Za naložbe se dovoljuje obrestovanje šele tedaj, če so vezane najmanj na 9 mesecev. Seveda so določene tudi izjeme za redni bančni promet z inozemskimi bankami, katerih podrobnosti ni treba naštevati. Vse banke so nadalje izjavile svojo pripravljenost, da ne bodo več sprejemale v depot švicarskih bankovcev, ker se je tezavriranje zelo razširilo, kar je razvidno iz znatnega obtoka bankovcev. To velja za odprte in zaklenjene depoje, kakor tudi safe.

Švicarske banke so vkljub načelnim pomislekom prepričane, da so slabe strani manjše kot dobre posledice, če Švica odriva v preveliki meri dotekli tuji kapital.

Seveda je treba tudi reči, da te omejitve še ne pomenijo obrambe pred tujim kapitalom na vseh poljih njegovega udejstvovanja. Tako n. pr. je neomejeno dovoljeno kupovanje švicarskih efektov, tako delnic kot državnih papirjev, nadalje nepremičnin. Če se zgodi, da bo kapital iskal naložbo tudi v teh oblikah, potem je seveda treba misliti tudi na tozadevne ukrepe.

Anketa o našem kmetijstvu

V ponedeljek je bila v Ljubljani seja izvršilnega odbora Kmetijske zbornice v Ljubljani, katero je vodil predsednik Zbornice g. Martin Steblovnik. Odbor je sklepal najprej o tekočih poslih. Omeniti je, da je Kmetijska zbornica najela prostore za svoj urad v hiši št. 2 na Gosposvetski cesti, I. nadstropje, nad kavarno Emono, kar je zelo primeren kraj za vse interesente, ki imajo posla s to ustanovo, posebno z dežele. V službo sta bila nadalje pri zbornici sprejeta g. Jenko kot vodja pisarne in gdč. Jožefa Finc. Nadalje je izvršilni odbor zbornice sklenil, da skliče v svrho proučitve sedanjega stanja in določitve smernic smotrenega dela posebno anketo gospodarskih strokovnjakov, pri kateri bi sodelovala tudi banska uprava. Na tej anketi naj bi se proučilo tudi vprašanje zborničnega glasila. Izvrševalni odbor je sklenil zahtevati na merodajnih mestih, da dobi zbornica primerno zastopstvo tudi v tarifnem odboru kakor tudi da lahko sodeluje pri sklepanju trgovinskih pogodb. Zbornica je nadalje mnenja, da je nujno potrebna revizija vseh pristojbin, katere pobira zavod za pospeševanje zunanje trgovine pri izvozu kmetijskih pridelkov. Tudi je potrebna nujna proučitev uzanc za trgovanje s kmetijskimi pridelki, zlasti s sadjem, reformirati že obstoječe uzance za trgovanje s hmeljem, in sicer v sporazumu s Hmeljarskim društvom.

*

Licitacije: Dne 15. novembra bo pri Tehniški komisiji na Vrhniki licitacija za adapcijo zidane zgradbe.

Nove vloge pri Mestni hranilnici ljubljanski so narasle v teku meseca oktobra za 3,792.281 in so znašale dne 31. oktobra že 84,437.877 din. Stanje vseh vlog pri Mestni hranilnici ljubljanski je doseglo konec oktobra 365,659.841 din.

Borza

Dne 9. novembra 1937.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt na naših borzah neizpremenjen: v Ljubljani in Zagrebu na 238 denar, v Belgradu na 237.20—238.80. Avstrijski šiling je ostal v Ljubljani neizpremenjen na 8.59—8.69, v Zagrebu je beležil 8.595—8.695, v Belgradu 8.5728—8.6728.

Grški boni so beležili v Zagrebu 29 blago, v Belgradu 29.10 denar.

Nemški čeki so ostali neizpremenjeni na 13.90—14.10, nadalje so beležili v Zagrebu za konec novembra 13.79—13.99, za sredo decembra 13.635—13.835, za konec decembra 13.625—13.825, za sredo in konec januarja 13.575—13.775.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 1.472.728 dinarjev, v Belgradu 2.967.000 din. V efektih izkazuje Belgrad prometa 459.000 din.

Ljubljana — tečaji s primom.

Amsterdam 100 h. gold.	2381.65—2396.25
Berlin 100 mark	1731.03—1744.91
Bruselj 100 belg.	731.20— 736.26
Curih 100 frankov	996.45—1003.52
London 1 funt	214.81— 216.86
Newyork 100 dolarjev	4252.25—4288.57
Pariz 100 frankov	146.06— 147.50
Praga 100 kron	149.93— 151.03
Trst 100 lir	224.95— 228.03

Curih. Belgrad 10, Pariz 14.67, London 21.585, Newyork 430.125, Bruselj 73.425, Milan 22.65, Amsterdam 239, Berlin 173.82, Dunaj 79.90 (81.50), Stockholm 111.30, Oslo 108.475, Kopenhagen 96.375, Praga 15.075 (15.80), Varšava 81.75, Budimpešta 86.25, Atene 3.95, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.25, Helsingfors 9.545, Buenos-Aires 128.50.

Vrednostni papirji

Ljubljana: 7% investicijsko posojilo 94.50—96.50, agrarji 53.50—54.50, vojna škoda promptna 418.50—420, begluške obveznice 78.50—79.50, 4% sev. agrarji 51—53, 8% Blerovo posojilo 94.50—95.50, 7% Blerovo posojilo 85.50—86.50, 7% posojilo Drž. hip. banke 100.50—101.50, Trboveljska 220—230.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 94 denar, agrarji 53.50—55; vojna škoda promptna 418—420; begluške obveznice 78 denar; dalm. agrarji 76 denar; 4% sev. agrarji 53.50 denar; 8% Blerovo posojilo 95—95.50; 7% Blerovo posojilo 85.50—86; 7% posojilo Drž. hip. banke 100.75 blago. — **Delnice:** Narodna banka 7.540 denar; Priv. agr. banka 209—211 (210); Trboveljska 210—240; Gutmann 45 denar; Osj. sladk. tov. 150—160; Dubrovačka 400—410 (410) Jadranska plovba 410—420; Oceania 275 denar.

Belgrad: Državni papirji: 7% inv. posojilo 95.75 denar; vojna škoda promptna 419—419.50, za konec decembra 418.50—419 (418.50); begluške obveznice 78.50—78.75 (78.50); dalm. agrar. 76.50—76.75; 4% severni agrarji 54 denar; 8% Blerovo posojilo 94.50—95; 7% Blerovo posojilo 85.50—86.25 (86); 7% posojilo Drž. hip. banke (101). — **Delnice:** Narodna banka 7.520—7.600 (7.550); Priv. agrarna banka 212—214 (213, 212 drobni komadi).

Dunaj. Nerazpoloženje za posle se je danes javljalo na dunajski borzi še bolj kot včeraj. Zaključkov je bilo le malo v nekaterih papirjih. V kulisi so znašala zmanjšanja tečajev do 45 grošev, v zagradi pa so bile izpremembe malenkostne. Le pivovarski papirji so bili čvrsti. Dne 15. novembra bo borza zaprta. Beležili so (v oklepajih včerajšnji tečaji): Donavsko-savsko-jadranske obligacije 60.55 (61), avstrij. stavbne srečke iz l. 1926 (17.95 (18.30), **delnice:** Creditanstalt-Bankverein 258 (256.75), Donavsko-savsko-jadranska 19.65, Steg 26.60 (26.60), Stoweag 28.30 (28.50), Magnesit 87.50 (85.75), Trboveljska 25.30 (25.50), Alpine 43.20 (43.35), Steyr-Daimler-Puch 224.50 (225).

Žitni trg

Eksekutivna prodaja: 100 met. stotov koruze mlevne pariteta Konjice 120 din.

Sombor. Pšenica: bč., bč. okolica Sombor 168—170, gornja bč., gornja ban. 170—172, srem. slav. 168—170, ban. 165—167, bč. ladja Kanal 170—172, bč. ladja Begej 172—174, bč. ban. Tisa šlep 174—176. Oves bč. srem. slav. 122—124. R ž bč. 163—165. — Tendenca mirna. Promet 17 vag.

Novi Sad. Pšenica: bč 169—171, srem. 168—170, slav. 170—172, ban. 164—172, bč. ladja Tisa 171—173, bč. ladja Begej 170—172.

Moka: bč. ban. ogogg 262.50—272.50, 242.5—252.5, 222.5—232.5, 202.5—212.5, 162.5—172.5, 125—130; srem. slav. ogogg 260—270, 240—250, 220—230, 200—210, 160—170, 125—130.

Otrobi: bč. srem. ban. 94—98, bč. ladja 97—99. Tendenca lahka. Promet srednji.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Mariborski živinski sejem dne 9. novembra. Na današnji živinski sejem so prignali 10 konj, 20 bikov, 160 volov, 250 krav in 12 telet. Skupaj 749 komadov. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 4.60 do 6 din, poldebeli voli 3.75 do 5.50 din, plemenski voli 3.40 do 4.75 din, biki za klanje 3.50 do 5 din, klavne krave, debele, 4 do 4.75 din, plemenske krave 3.25 do 4 din, krave za klobasarje 2.25 do 3.60 din, molzne krave 3.25 do 4 din, breje krave 3.10 do 3.60 din, mlada živina 4 do 5.50 din, teleta 5 do 6.75 din za kilogram žive teže. Prodanih je bilo 400 kom. — Mesne cene: volovsko I. vrste 10 do 13 din, II. vrste 8 do 10 din, meso bikov, krav in telic 6 do 12 din, telečje meso I. vrste 10 do 12 din, telečje meso II. vrste 8 do 10 dinarjev, sveže svinjsko meso 8 do 14 din.

Po izdatno znižanih cenah

se iz konkurzne mase g. Bogdana Žiliča v Ljubljani, Tyrševa cesta 11 (poleg gostilne Figovec) razprodaja

najrazličnejša železnina

(orodje, okovje, vijaki z maticami, žičniki, palično železo, nosilke, fitingi, armature, banje za kopalnice, umivalne školjke, štedilniki, peči itd.),

razno stekleno blago

(steklenice, najrazličnejše čaše, kompletni servisi, kozarci za vlaganje itd.),

razno porcelanasto blago

(kompletni servisi, krožniki, sklede, skodelice itd.) in razna oprema za pisarne, trgovske lokale in skladišča.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Sreda, 10. novembra: 12 Slovanski plesi (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila, 13.15 Češka pevska skupina (plošče) — 14 Vreme, borza — 18 Mladinska ura: Glasbeno oblikoslovje: plesne oblike (g. dr. Anton Dolinar) — 18.40 Oblike in dinamika življenja (vseuč. prof. g. dr. Andrej Gosar) — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Šah, 20 Koncert češke komorne glasbe. Izvajajo: ga. Lobejeva (čelo), gdč. Francka Ornikova (violina) in Silva Hrašovec (klavir) — 21 Koncert češke glasbe (Radijski orkester) 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Tercet Stritar in Radijski jazz.

Kulturni obzornik

Mladika št. 10, 11

Prvega v mesecu že leži na mizi mesečnik »Mladika«, ki ga izdaja že 18. leto Mohorjeva družba ter ga po odhodu pisatelja F. S. Finžgarja urejuje dr. Pogačnik. Vsakomur so znane njene odlike, saj predstavlja »Mladika« danes najbolj posrečeni tip slovenskega ljudskega mesečnika, pravega družinskega lista, ki prinaša obilico dobrega berila, povesti in pesmi, potopisov, poljudno znanstvenih razprav, poleg tega pa ima še dobro urejevane stalne rubrike, ki zanimajo vse družinske člane: tako razpravlja o družinskih vprašanjih, gospodinjstvu itd. ter nudi mnogo gradiva za razvedrilo duha in srca. Letos ima »Mladika« dve celoletni povesti: *Husovo »Živa plamenica«* (ki jo ilustrira Pengov) ter *Zorcovo* avtobiografsko povest *»Iz nižav in težav«* (v zadnji številki opisuje novomeško dijaško »Zadrugo«). Daljši potopis je prispeval tudi prof. dr. Snoj o gori Tabor. Izmed novih doneskov v zadnjih dveh številkah imenujemo utopistično silhueto Metoda Jenka »Poraz belega plemena«, ki predstavlja zmago Japoncev nad celokupno združeno mornarico belega plemena, toda je zaenkrat še bolj opisnega značaja, kakor pa ustvarjalnega. Mnogo več moči je pokazal *France Kunstelj* v črtici *»Andrejas: Udari!«* V tej smeri se utegne Kunstelj razviti v dobrega pisatelja našega podeželja. Mara Husova je poleg uvodne povesti napisala satirični feljton »Umetniški koncert«, v katerem ironizira tako zvane koncertne prireditve meščanskih diletantov, ki hočejo igrati »visoko umetnost«. Pesmi so v 10. številki prispevali Viktor Šonc, Vid Škerjanc, Fr. Eržen ter *St. Vuk*, katerega impresionistična lirika je upoštevanja vredna in pomeni novo vrednost v naši bedni poeziji. »Pisana trata« popularizira Marconija (R. Luznar), piše o boksarski vstaji na Kitajskem (A. Zalaznik), daje zgodovinski razvoj šahovske igre (Moder). V rubriki »Dom in družina) pa zaslužita pozornost *V. Žitnika* uspeli opis razlike med suho knjigo in življenjem v polnobarvni črtici *»Knjiga«* ter Kuretov vzgojni poduk »o igračah za otroke v tretjem in četrtem letu«. V *novembrski* številki pa moramo najprej poudariti reprodukcije slik *Holbeina* ml. o raznih podobah smrti, kar daje številki vsesvetsko razpoloženje. Isto vzbuja tudi črtica *J. Jalena »Prvi grob«*, ki spada med njegove boljše stvari, saj se mu je posrečilo v kratki črtici nakazati tragiko rodbine, v katero se je vgnezdila jetika in ji nasproti zija že prvi grob, kateremu naj slede še drugi. *F. Bevk* je napisal legendo *»Bogatin«*, ki je nekaka parafraza narodnega motiva, znanega že iz pesmi »Zakaj ni vode na Krasu«. Bevk je motiv znal originalno in močno uporabiti v napeto in plastično legendo, ki se lahko uvrsti med ostale njegove legende, ki jih je zadnji čas več napisal. Pesmi je prispeval predvsem *V. Žitnik*, ki je med najboljšimi pesniki »Mladike«. V poljudno znanstvenih opisih je zanimiva razlaga kitajščine in japonščine, kakor jo podaja — verjetno po tujejezičnih virih — *P. Kunaver*. Prisrčen in topel je *Likovičev* spomin mrtvemu sinčku. — »Mladiki« je priložena tudi krojna priloga.

*

»PLANINSKI VESTNIK« (št. 11). Že večkrat smo v našem listu poudarili vrednost in odlično urejevanje našega najstarejšega planinskega časopisa »Planinskega vestnika«, o katerem lahko zapišemo, da spada med najboljše tovrstne slovanske planinske revije. O »Planinskem vestniku« bomo v našem listu ob koncu letnika še posebej spregovorili par besed, zdaj registriramo samo vsebino zadnjega novembrskega zvezka, ki je sledeča: *Dr. J. C. Oblak:* V Karnskih Alpah«, *Jos. Wester:* »Dvakrat na Mangrtu«, *Evgen Lovšin:* »Pot na Jalovec in še kaj«, *S. Aleksić:* »Nov vzpon v Dovškem Gamsovcu« kar je prevedeno iz srbohrvaščine, *P. Kunaver:* »Z mladino na planine«, kjer razpravlja o vzrokih mladinskih nesreč in načelih mladinskega vodstva v planine. Poleg teh člankov, ki kažejo lepoto naše zemlje in dajejo navodila za pravilno pojmovanje turistike, prinaša list tudi planinski obzornik iz tujih planinskih listov ter društvene vesti. Nad vse pa povečajo vrednost lista izredno lepe fotografije amaterjev turistov ter celo celostranske priloge, ki morajo navdušiti vsakega bralca za lepoto naših gora.

Z italijanskega knjižnega trga. — Znano italijansko založništvo Mondadori je sklenilo pogodbo z največjo angleško založnico Selfridge v Londonu. O veličini te založniške družbe dobi človek predstavo, če pomisli, da ji mora vsak kvadratni meter police dati dnevno vsaj 70 šterlingov kosmatega dohodka, sicer se predaja knjig in del na tistem kvadratnem metru ukine. Obratne glavnice ima ta družba pol milijarde. Torej ta založnica se je pogodila z Mondadorijem, da bo vrgla na angleški trg italijanske knjige, ki so bile tam doslej skoraj nepoznane. Prodaja italijanske knjige je bila otvorjena z razstavo.

Založba Treves v Milanu je začela izdajati zbirko knjig pod naslovom »Popoli e Paesi« (Ljudstva in dežele). To bodo opisi raznih držav. Ena izmed prvih bo »La Jugoslavia«. Piše jo znani general-diplomat Visconti Prasca.

Občinstvo je začelo segati po tujih starih in novih pisateljih. Zato se je Treves odločil za izdajo zbirke »I migliori romanzi stranieri« (Najboljši tuji romani). Izšla bodo dela Tolstega, Chestertona, Lagerlöfove, Jolande Földes (ki je prejela pri zadnjem mednarodnem razpisu prvo nagrado), Björnsona (Le vie di Dio, Božja pota), Tackeraya (La fiera della vanità, Razstava nečimrnosti). Od južnoslovanskih del ni napovedano nobeno. Je odvisno tudi od nas, kdaj bo...

R. B.

Sedemdesetletnica Jindřicha Vodáka. — Omenili smo že, da je dobil češkoslovaško državno nagrado za literaturo (esej in kritiko) **J. Vodák,** književni in gledališki poročevalec »Českega Slova«. Te dni je bil deležen velike proslave ob svoji 70 letnici, o kateri poročamo zato, ker je pomembna za kulturno višino češkoslovaškega občinstva. **J. Vodák,** sicer izraziti liberalni kritik iz šole Masarykovega realizma, ki ga je svoj čas katoliški pisatelj J. Durych krstil za kapitalnega angela pozitivizma, pripada generaciji Šalde, Krejčiga itd. ter od vsega pričetka največ v Masarykovem »Času« in zdaj v »Českem Slovu« piše zgolj dnevna poročila o novih knjigah in gledaliških premierah. Opravlja torej najbolj nehvaležno dninarsko opravilo, ki je sicer potreben trd vsakdanji kruh, pa zapade pozabi že s prihodnjim dnem. V naglici časa ni našel trenutka, da bi zbral vsaj za eno knjigo svojih kritik, ki jih niti ni podpisoval s svojim imenom, temveč le s šifro »—jv—«, oz. preprostim »=«. Djegovo delo je torej skoraj **anonimno,** vendar neizmernega vzgojnega pomena za vse občinstvo in narod, ki mu pomeni vsakdanjo hrano. Vodáku so sicer ponujali mesto na univerzi, toda on se je ves posvetil **dnevnemu kulturnemu poročevalstvu** ter v časopisju izvršil ogromno delo, dasi je ostal javno skoraj neznan. Toda: vsak pisatelj je čakal njegove besede in vsak igralec njegove oznake. Ob 70 letnici pa je bil deležen najvišje državne nagrade in toplih proslav, ki so mu jih priredili vseučiliški profesorji (prof. A. Pražak) in tudi posebnega Zbornika. Ob tej 70 letnici, kakor tudi ob 50 letnici kulturnega urednika »Prager Presse« **S. Mágra,** ko mu je vseučiliški profesor dr. **Horák** uredil poseben zbornik, govoreč o znanstvu in njega poročevalstvu, so pokazali Čehi smisel za delo časopisja pri zgradbi kulture ter tudi potrdili njega ceno in vrednost. Ob takih primerih naj bi se izdajatelji naših časopisov zavedali važnosti kulturnega poročevalstva ter mu posvečali najboljše moči; na drugi strani pa naj se občinstvo skuša vživeti tudi v to, da ni vsak napolanonimni referat že eo ipso poniževalen in **kulturnega delavca** nevreden. Čehi so znali dvigniti časopisje za najboljšega sodelavca v vseh kulturnih stremljenjih, pa so si znali vzgojiti občinstvo, ki zna ceniti po vrednosti tudi to delo, ki ni med najmanjšimi v delu duhov. Saj se na Češkoslovaškem posvečajo dnevni publicistiki v resnici skoraj vsi vseučiliški profesorji ter največji in najbolj tvorni možje peresa.

Afera generala Skoblina:

Skrivna pisava v svetem pismu

Pred nekaj časa so vsi evropski in svetovni listi veliko pisali o generalu Skoblinu v Parizu. General Skoblin je bil nekdanji ruski general carske armade, kateri je s svojo ženo živel v Parizu ter bil med voditelji carističnih ruskih beguncev. Vrhovni vojaški vodja teh je bil general Miler, ki je prevzel vodstvo za generalom Kutjepovim, katerega so boljševiki odpeljali iz Pariza ter ga nekje umorili. Sedaj je ista usoda zadela tudi generala Milerja. Zgolj slučajno pa so prišli na to, da je zločin organiziral general Skoblin, kateri je sicer v ruski organizaciji imel zaupno mesto, organizacijo vohunstva. Kot voditelj ruske caristične špijonaže je general Skoblin moral mnogo občevati tudi s komunisti, zaradi česar njegove zveze z rdečimi med caristi niso vzbujale nobenega suma. Šele zločin nad generalom Milerjem je odkril, da je general Skoblin stal prav za prav v službi komunistov zoper carske svoje prijatelje.

Glasoviti Bela Kun, ki je ustanovil na Madžarskem sovjetsko republiko. Ko so jo vrgli, je Bela Kun zbežal v Moskvo, kjer je potem kot glavni voditelj organiziral komunistične puče po raznih deželah Evrope. Sedaj pa je Stalin tudi njega postavil pred sodišče.

Sedaj seveda francoska policija preiskuje vso zadevo ter razčiščuje, kako je mogel biti odpeljan general Miler. Najprej so zaprli ženo generala Skoblina, ki je bila pevka v nekem pariškem varieteju. Kakor je sedaj poročal pariški »Petit Journal«, je policija odkrila zanimivo dopisovanje med Skoblinom in njegovo ženo, katera sedi v zaporu. Skoblinova žena je namreč dolgo prosila policijo, naj ji prineso v ječo sv. pismo, iz katerega tako rada bere. Policija je zaplenila vse Skoblinove knjige in tudi sv. pismo. Knjige pa je zaradi tega zaplenila, da bi dognala, ali se morda v knjigah skriva kaj takega, kar bi ji pomagalo. Ker je torej žena tako prosila za sv. pismo, je francoska policija temu sv. pismu posvetila vso svojo pozornost. In nazadnje je dognala, da je v tej knjigi skrit ključ šifrirane pisave.

Stran 20. tega sv. pisma je bila namreč po generalu Skoblinu popisana s takozvanim sintetičnim črnilom, katero je za navadno oko nevidno. V tej skriti pisavi je bil skrit ključ skrivne pisave. Za skrivno pisavo pa je general Skoblin rabil le besede iz vsakdanjega življenja. Tega ključa sta se torej posluževala general Skoblin in njegova žena, kadar sta pošiljala kake skrivne novice drugim ali pa tudi drug drugemu.

Pred nekaj tedni je Skoblinova žena prejela s Finskega in Estonskega več razglednic s pozdravi. Sedaj je policija prepričana, da je Skoblinovi te razglednice pisal njen mož, kateri je hotel ženi v skrivne mjeziku sporočiti kaj važnega. Zato je tudi razumljivo, zakaj je sedaj žena tako želela dobiti v roke tisto sv. pismo, katero bi ji bilo dalo ključ, kako naj tiste razglednice razume. To se ji sedaj ni posrečilo, pač pa bo morda sedaj policija s pomočjo svojih strokovnjakov mogla razvozljati skrivno pisavo tistih razglednic.

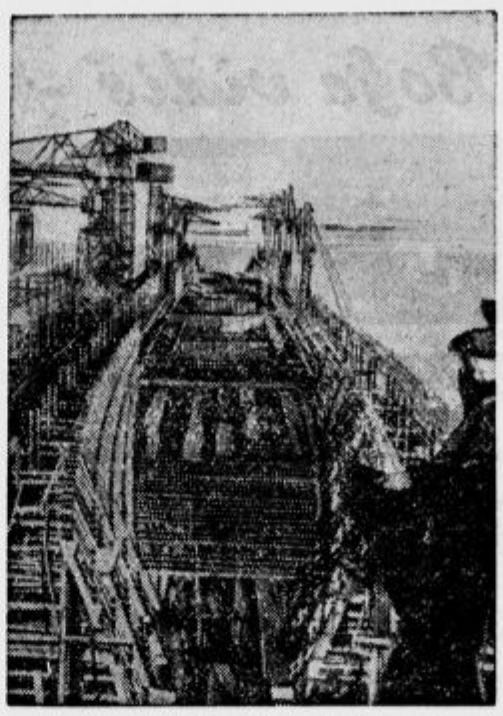

Novo velikansko ladjo »Mauretanijo« grade Angleži. Zgrajena bo do leta 1939.

Kaj namerava Piccard

Zadnjič smo poročali, da prof. Piccard namerava opustit svoje balonske polete v stratosfero in da bo odslej skušal priti 9000 metrov pod morje. Danes pa listi znova poročajo, da je profesor Avgust Piccard imel 8. t. m. na Dunaju predavanje o poletih v stratosfero ter o tem, kako bi se poleti v stratosfero dali porabiti za daljni promet z letali.

V zvezi s tem predavanjem naglašajo listi, da se nekateri znanstveni krogi močno prizadevajo, da bi profesor Piccard vnovič poletel v stratosfero z dunajskega stadiona. Znanstveni krogi, ki zagovarjajo polet ter ga Piccardu priporočajo, so izjavili, da so pripravljeni stroške za polnjenje balona z vročim zrakom prevzeti nase. Graški profesor Hess, ki je nosilec Noblove nagrade, pa bi poskrbel potrebne znanstvene instrumente.

Ker pa sta dva brata Piccarda, je mogoče, da se eno poročilo nanaša na enega, drugo poročilo pa na drugega brata.

Grški prestolonaslednik se ženi

Iz Aten poročajo, da se grški prestolonaslednik princ Pavel ženi s princeso Frideriko Hanoveransko. Poroka bo baje že 9. januarja prihodnjega leta. Princ Pavel je brat sedanjega grškega kralja, ki pa ni oženjen. Princesa je stara 20 let. Poroka bo v Atenah, v grškem glavnem mestu. Nevesta se bo pripeljala v Atene v spremstvu svojega očeta vojvode Ernsta Avgusta Braunschweig-Lüneburg ter svoje matere princeze Viktorije Lujize. Sodijo, da bo na to ženitovanje povabljenih kakih 60 svatov, ki bodo zastopali vse kraljevske in prinčevske hiše v Evropi. Atenam se torej obetajo slavnostni dnevi.

Bobri potujejo

Nemški isti poročajo, da je še pred kratkim pretila nevarnost, da bodo bobri na Nemškem docela iztrebljeni. Sedaj pa poročajo, da opažajo veliko preseljevanje bobrov ob reki Labi navzgor. V krajih, kjer še lani ni bilo bobrov, so se letos že naselile posamezne bobrovske družine.

Pri zobozdravniku.

»Zakaj se pa še vedno tako derete? Saj sem vam zob že izdrl.«

»Tisto že, ampak vi ves čas stojite na mojih kurjih očesih.«

Na samotnem otoku zapuščena žena

Pred nekaj dnevi so v San Franciscu prijeli in zaprli ameriškega ladijskega kapitana Spencerja, ki so ga obdolžili, da je svojo ženo pustil samo na docela neobljudenem otoku nekje sredi Tihega morja.

Ta ameriški kapitan je bil oženjen, pa se je že nekaj let hotel od svoje žene ločiti, kar pa se mu doslej ni posrečilo, ker je žena bila nasprotna ločitvi in je ločitev vedno znala preprečiti.é Nekega dne pa je kapitan prav prijazno povabil svojo ženo, naj ga spremlja na njegovem popotovanju, ki pojde po vsem Tihem oceanu. Žena je bila vsa srečna, ko jo je mož tako prijazno povabil, saj je reva upala, da se bosta med potjo zopet pobotala in da potem ne bo treba več ločitve. In se je z možem vkrcala na njegovo ladjo.

Ladja je odplula in je zajadrala proti Karolinskim otokom. Nekaj malih otočičev tega otočja pa je docela neobljudenih. Ob enem izmed teh neobljudenih otokov je nekega dne obstala kapitanova ladja, nakar sta on in žena šla na suho, da si ogledata otok. Lahko pa si mislimo grozno razočaranje uboge žene, ko ji je mož na samem kar odkrito povedal, da jo hoče pustiti na otoku samo. Zaman ga je žena prosila in rotila, naj je ne pušča same na tem otoku. Celo izjavila mu je, da se sedaj ne bo več ustavljala ločitvi, če že on hoče ločitev, samo tukaj naj je nikar ne pušča. Moža pa vse to ni prav nič ganilo. Kratkomalo je odšel, ko ji je poslal na breg vode in hrane za približno leto dni. In ladja je odplula.

Žena je sama ostala na otoku. Mož je poskrbel, da se njegovo dejanje ni razvedelo. Nekateri njegovih tovarišev so sicer vedeli, kaj se je zgodilo, toda mož jih je zavezal, da so molčali. Vendar je žena pri vsem tem imela še srečo. Ko je na pustem otoku prekoprnela nekako 4 mesece, je nekega dne privozil mimo angleški parnik »Harpe«, kateri je zapazil, da z otoka, kjer nihče ne prebiva, nekdo daje signale za pomoč. Parnik je brž spustil v morje čoln z reševalno posadko, katera je na otoku našla skoro blazno žensko, ki je bila že vsa zanemarjena in vsa bedna. Parnik je žensko vzel s seboj in jo oddal v Ameriki. Tako je prišlo na dan, kaj je zagrešil kapitan Spencer. Sedaj v zaporu čaka obsodbe.

Dvakrat nalimani vlomilec

V francoskem pristaniškem mestu Marseillu se je te dni zgodila tale šaljiva zgodba, ki je njen glavni žalostno-smešni junak neki vlomilec. Možakar je hotel vlomiti v blagajno tovarne za klej in mlina za kosti. Posrečilo se mu je, da je blagajno že pošteno izpraznil. Treba je bilo z denarjem samo še pobegniti in odnesti plen na varno. Ko je ravno hotel oditi, mu je ugasnila svetilka, s katero si je svetil v temnem prostoru. Moral je torej kar v temi tavati k oknu, skozi katero je tudi prišel noter. V temi pa je zašel ter je taval po skladiščih. Tako je prišel do stopnic, za katere pa ni vedel. Misleč, da koraka lahko kar naprej, mu je naenkrat zmanjkalo tal pod nogami in mož je zletel, z nogami naprej, nekaj stopnic globoko. Priletel je na sod, v katerem je bil shranjen klej. S silo svojega telesa je predrl na vrhu sod ter se ves vdrl v klej. Posrečilo se mu je sicer, da se je srečno izmotal iz soda in da je prišel tudi na cesto. Tukaj pa se je klej začel vedno bolj gostiti, nakar so se njegove noge vedno bolj oprijemale tal. Nazadnje ni mogel več ne naprej ne nazaj. Nazadnje je moral sredi ceste začeti klicati na pomoč policijo. Preden pa je prišel stražnik na pomoč, sta prišla dva tatova, ki sta opazila zadrego svojega stanovskega tovariša ter mu odnesla vse, kar si je bil pri vlomu v tovarno nabral. Tako je bil mož dvakrat naliman in še zaprt bo.

Prva pomoč.

K zdravniku pride kmet: »Gospod doktor, svetujte mi, kaj naj storim svojemu najmlajšemu sinu. Moje najstarejše dekle, Francka ga je včeraj pestovalo in vrglo po tleh, da se je fante hudo potolkel.«

»No, kaj pa ste vi za enkrat ukrenili?«

»Francko sem tako pretepel, da bo imela še drugi teden debele klobase.«

Severni kolodvor v Šanghaju so japonske zračne in topniške sile docela razdejale.

Pripraven reševalni pas

V vojnih mornaricah vseh držav se vkljub največji pazljivosti večkrat dogaja, da pri vajah kak mornar po nesreči pade v morje. Mornariški izraz za tak padec je: »Mož čez krov!« Mornarji sami pa takemu padcu v morje šaljivo pravijo »padec v potok«. Zlasti pri torpedovkah, ki so sila urne, je tak padec za ponesrečenca lahko smrtno nevaren. Torpedovka namreč tako naglo plove, da dela za seboj velike valove in se naglo odstrani od kraja nesreče. Če bi tudi hoteli tako naglo ladjo takoj po nesreči ustaviti, je to težko in med tem nesrečnež ostane za valovi skrit daleč zadaj za ladjo, preden se ladja ustavi. In tako ga njegovi tovariši potem le težko najdejo. Včasih narede tako, da ponesrečencu, ki je padel v morje, takoj vržejo reševalni pas. Vendar mora siromak ob razburkanem morju potem plavajoč loviti tisti pas, če je nazadnje sploh tako srečen, da ga kje ujame.

Zato je nazadnje prišlo v navado, da morajo ob razburkanem morju mornarji na ladji sploh nositi reševalni pas. Ta pas je posebno velike vrednosti, če se ladja nenadno potopi. V takem slučaju seveda ne morejo vsi ljudje v reševalne čolne. Toda tudi reševalni pasovi, katere so doslej uporabljali, niso vedno bili zanesljivi reševalci. Zato so se iznajditelji po vsem svetu prizadevali, da bi iznašli čim popolnejši reševalni pas.

Sedaj so v Italiji dobili docela nov reševalni pas, o katerem mornariški strokovnjaki trde, da je najboljši ter da ga doslej noben drugi reševalni pas še ni mogel prekositi. Italijanski veščaki pravijo, da je kar sijajen. Je namreč tak, da izpolnjuje prav vse, kar more človek pričakovati od reševalnega pasu. Tega reševalnega pasu nam ni treba napolniti z zrakom, ker drži človeka nad vodo tudi, če pas ni napihnjen. To je zlasti važno za ponesrečence, kateri so poškodovani. Kdor pa lahko giblje z rokami, temu je treba le odpreti ventilček pri mali posodici s stisnjenim zrakom, pa se pas tako napihne, da človeka docela dvigne nad vodo.

Doslej je bilo zelo težavno ponesrečenca najti v temni noči. Sedaj pa bo s pomočjo tega reševalnega pasu iskanje močno olajšano, ker se bo reševalni pas svetlikal. Njegovo svetlikanje sicer ne bo močno, vendar bo zadostno, da ga bodo v temi iz večje daljave lahko zagledali. Ker se bo od reševalnega pasu tudi druga svetloba odbijala, bo iskanje z žarometi tudi na večje daljave uspešno. Poleg tega pa ima reševalni pas še drugo prednost, katere nikakor ni mogoče podcenjevati. Nesreče se navadno dogajajo v razburkanem valovju in pozimi, ko je voda silno mrzla. Zaradi tega je v mrzli vodi marsikak ponesrečenec vkljub reševalnemu pasu obnemogel in utonil. Novi reševalni pas ima pa to prednost, da je v njem shranjena snov, ki ima tako lastnost, kakor živo apno, da se namreč začne razgrevati, kakor hitro pride v dotiko z vodo. Tako potem reševalni pas ogreva človeka, ko tiči ves premočen v vodi. Pa še eno odliko ima ta reševalni pas! Mnogokrat se dogaja, da ljudje v reševalnem pasu morajo prebiti ne le po več ur, preden jih rešijo, marveč celo po cele dneve. Navadno siromaki poprej obnemorejo in utonejo. Ta reševalni pas pa ima dva žepa, ki se dasta dobro zapreti, tako da voda ne more vanja. V teh žepih je spravljena hrana za najhujšo silo. Ker je pas tako narejen, da more človek v njem biti v vsaki legi, mu ni nič kaj težko s prostima rokama odpreti ta žepek ter priti do hrane.

Kakor je torej iz tega opisa razvidno, je sedaj za varnost ponesrečencev na morju že mnogo bolje preskrbljeno, kakor je bilo nekdaj. Še bolje pa je, če se človeku reševalnih pasov sploh ni treba posluževati.

Neka francoska slaščičarna je bila tako navdušena zaradi uspehov svojih letalcev, da je iz sladkorja naredila vodno letalo, katero je postavila v izložbo sredi morskih svetilnikov in utrdb, ki so seveda tudi vse iz sladkorja.

Križanka Št. 3

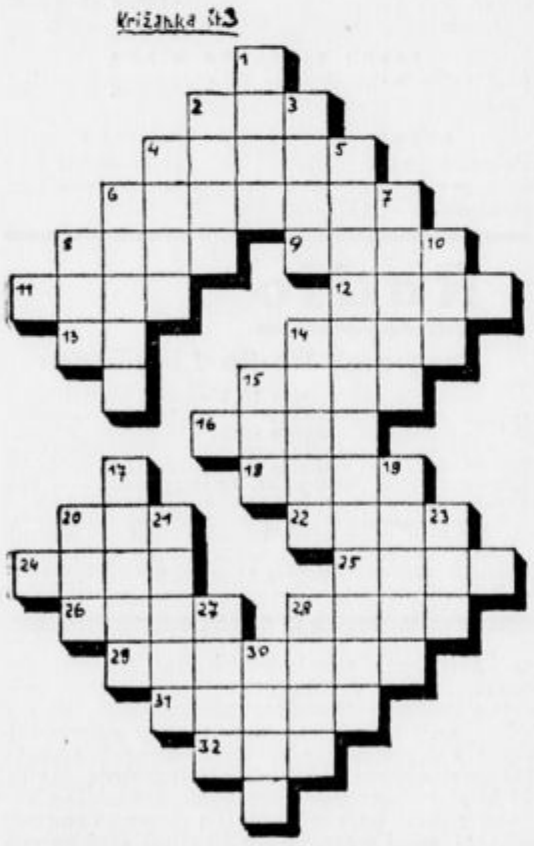

V vsak prostorček vstavi po eno črko, da dobiš besede z naslednjim pomenom:

Vodoravno: 2. vojaška strelska priprava, 4. priprav, ki varuje svinčnikovo konico, 6. jugoslovanski skladatelj, avtor opere »Ero z onega sveta«, 8. večji otok v Malajskem arhipelu, 9. kuhinjska začimba, 11. velika puščava v vzhodni Aziji, 12. ribje jajce, 13. izraz pri kartanju, 14. moška oseba iz grške zgodovine, 15. tuja beseda za državni zaklad, 16. domača žival, 18. večja država v Zadnji Indiji, 20. posmrtno bivališče izvoljenih, 22. večje mesto v zahodni Romuniji, 24. večje mesto v nekdanji Veliki Rusiji, 25. druga beseda za trsko, 26. moška oseba iz Schillerjeve drame »Wallenstein«, 28. priimek švedskega raziskovalca Azije, 29. železniška postaja med Gračacem in Kninom, 31. predsednik manjšega samoupravnega telesa, 32. šivalna potrebščina.

Navpično: 1. tuja beseda za geslo, 2. znana jugoslovanska veleblagovnica, 3. alkoholna pijača, 4. večje mesto v Splitskem zalivu, 5. naslovna moška oseba iz Medvedove drame, 6. gozdno drevo, 7. manjša pletena posoda, 8. rusko ime za staroslovensko črko, 10. drugo ime za vinsko trto, 14. prostor za igro in boj v starorimskem cirkusu, 15. ženska oseba iz svetega pisma, 17. druga beseda za jamca, 19. druga beseda za sadro, 20. pripadnik največjega slovanskega naroda, 21 zdravilna rastlina, 23. narečna oblika za knjižno besdo dan, 27. važna trdnjava v severni Španiji, 28. udeleženec poročne gostije, 30. enamno sredstvo.

Rešitev demanta

1. a, 2. ca, 3. ica, 4. lica, 5. Leica, 6. levica, 7. velnica, 8. Nevljica, 9. Jevnica, 10. vejica, 11. Evica, 12. vice, 13. cev, 14. ve, 15. e.

Sedaj je čas . . .

Sveže cevi vračajo Vašemu prejemniku popolni učinek
Philips radio revizija z znižanjem cen radio cevem

Natančna pojasnila pri vsakem PHILIPS TRGOVCU

PHILIPS „MINIWATT"

Koncert ‚Ljubljanskega kvarteta'

Ljubljanski godalni kvartet, ki ga sestavljajo gg. Pfeifer, Stanič, Šušteršič in Müller, je postal že tako tipičen pojav, da daje svojstveno in prikupno potezo obrazu našega koncertnega življenja. Krog spoštovateljev njihovega umetniškega dela, ki se še posebno dviga z ozirom na doprinešene žrtve, je sicer še bolj ozek, a je toliko iskrenejši, da bo lahko podlaga stalno naraščajočemu premeru, ki bo nujna posledica vztrajnosti in umetniškega podviganja.

Kot ponavadi je tudi letos nastopil s svojim koncertom ta kvartet že kar takoj ob pričetku sezone. Podal je prav mikaven spored skladb, ki so v trojnosti posegle v tri smeri: klasika, impresionizem in pozna slovanska romantika. Haydnov D-mol kvartet je prinesel prozorno zgradbo in čiste oblike iz avtonomnega tonskega sveta, v katere so oblečena topla, otroško preprosta čustva. Ravelov F-dur kvartet je pričaral bogastvo najbolj pisanih razpoloženj, rojenih res iz tanko občutenih vtisov iz okolice — iz narave, ki enkrat vsa drhti pod pripeko primorskega sonca, a se drugič prijazno razgibava ob hladu zahoda in morja barv, ki se izmenjavajo v njem. Dvorakov C-dur kvartet pa je odsev zamišljenega, a občutljivega poeta, ki se v svoji notranjosti močno odzove vsem dojmom in jih v sebi predelane zopet izliva v sočne melodije in jasne oblike.

In te umetnine so nam umetniki oživili z smislom za vsebino in obliko in so poizkušali čim verneje prikazati pravi obraz posameznih umetnin, obraz, ki je zaradi različnih stilnih potez pač pri vsaki od omenjenih tvorb različen. To so v glavnih obrisih tudi dosegli. V celoti pa so se najbolj približali resničnosti skladbe pri Ravelu, ki je po zunanjem blesku in mikavnosti svojega ustvarjanja našemu navzven zamaknjenemu času najbližji in so to mikavnost tudi v tem kvartetu razkrili ter jo v podajanju plastično izdelali. Nekoliko manj popolno je izzvenel Haydnov kavrtet, ki je pogrešal še dokončne vlitosti in tistih potankih fines, ob katerih šele se prav zgane ona vrednota te glasbe, ki daje slutiti svoj izvor v duhovnem svetu. Dvorakova umetnost pa je utrpela malce na svoji sočnosti in zanositosti, a je našla v izvedbi vendar mnogo življenja. — Do popolne zvočne ubranosti je nekoliko ovirala prehitevajoča prva violina in nekoliko preglasni violoncello — a vse to ne toliko, da ne bi bilo mogoče ob izvedbi doživeti utrinkov najčistejše reproduktivne umetnosti, ki stoji kvartetu vedno kot svetal vzor v ospredju in kot kažipot v požrtvovalnem in idealov polnem delu.

Koncert se je vršil v frančiškanski dvorani in je bil srednje obiskan. Vršil se je v okviru Glasbene akademije — pa je čudno, da na teh koncertih ne srečamo onih ljubiteljev glasbe, ki stoje v neposrednih zvezah z našo Glasbeno Matico.

V. U.

Celje

c **Sestanek Fantovskega odseka.** Drevi ob 8 bo v Domu v Samostanski ulici sestanek Fantovskega odseka. Vabljeni!

c **Šahisti iz Gorice v Celju.** V soboto zvečer se bodo pripeljali v Celje šahisti iz Gorice ter bodo igrali v nedeljo proti celjskemu šahovskemu klubu na 12 deskah. S tem bodo vrnili obisk Celjanom, ki so bili v Gorici meseca septembra ter so častno zmagali s 6:4.

c **Žrtve nesreč in napadov.** V Dobriševi vasi pri Petrovčah se je pri podiranju dreves usekal v levo nogo 16 letni posestniški sin Urbašek Vinko. V Velikem Lipoglavu pri Ločah je sunila krava z rogovi 45 letno ženo Rehar Antonijo in ji uničila desno oko. V neki gostilni v Poljčah pri Braslovčah je neki moški tako močno udaril po roki 41-letnega hlapca Donoša Leopolda, da mu jo je zlomil. Ko se je vračal z dela, je padel in si zlomil desno ključnico 24 letni delavec Grilanc Franc, doma iz Lopate pri Celju.

c **Ponarejevalec javnih listin.** Pred tričlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal Murn Miha iz Krške vasi pri Brežicah, ki je poneveril listino, nakaznico občinske uprave, ki je bila izstavljena za občinskega reveža Šturma Rudolfa. Ker pa je revež bolan, ni mogel sam po denar, zato je listino izročil Murnu Mihu, ki pa je prepisal pred št. 50 številko 1 in kupil v neki trgovini različnih živil. Siromaku pa je dal živil samo za 50 din, drugo si je pridržal in prodal. Sodišče ga je obsodilo na 3 mesece strogega zapora.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Konkordat — ustava in verska ravnopravnost, spisal dr. Rado Kušej, profesor cerkvenega prava na univerzi v Ljubljani — knjižica obsega 73 strani in stane nevezana 30 din. Naroča se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. O konkordatu se javno razpravlja že skoro tri četrt leta. Belgrajski pravoslavni krogi so izdali proti njemu številne brošure in letake že dolgo prej, preden ga je vlada predložila narodnemu predstavništvu v odobritev. V glavnem konkordatu očitajo, da nasprotuje ustavi in da krši načelo verske ravnopravnosti, ker priznava katoliški cerkvi take prednosti, ki jih srbski pravoslavni cerkvi ne dajeta niti zakon o njej niti njena ustava. Slovenski tisk doslej še ni objavil celotnega besedila konkordata niti objektivne informacije o tem vprašanju, prinaša kvečjemu bežne zapiske iz političnih govorov narodnih poslancev in ministrov. Zato se ne smemo čuditi, da se mnogi povsem nevzdržni očitki iz srbskih polemičnih brošur širijo in ponavljajo tudi v vrstah našega izobraženstva, kar temu ni v čast, stvari pa ne v korist. Zato je namen te knjižice podan v priročni obliki in pravilnem slovenskem besedilu celoten tekst konkordata, zaključnega zapisnika, priloge ter zakonskega predloga za njegovo odobritev, da bo tako slehernemu, ki se za stvar zanima, omogočeno poučiti se o vsebini konkordata ali so res očitki protiustavnosti in kršitve verske ravnopravnosti utemeljeni ali ne. Upamo, da bo nudila ta knjižica vsakomur, ki je na tem, da se o stvari nepristransko in objektivno informira dovolj stvarne podlage in se ne bo dal omajati od razburkanih valov političnih strasti, ki jih je sprožilo konkordatno vprašanje.

Sport

Mariborski šport

Pred zaključkom prvenstva.

V nedeljo je za večino klubov bilo odigrano predzadnje kolo prvenstvenega tekmovanja. Navzlic temu še ni jasno, kakšna mesta bodo zavzeli posamezni klubi. Zaenkrat so na čelu tabele vsi trije mariborski klubi, od katerih je ISSK Maribor že zbral zadostno število točk za sodelovanje v finalnem tekmovanju. Vendar je za njega iz prestižnih razlogov važen izid zadnje tekme, ki jo mora odigrati v nedeljo proti večnemu rivalu SK Železničarju. Po papirnati formi sodeč bi pripisovali za to srečanje več šans Mariboru, ki ima bolj izenačeno moštvo in ki ravno v srečanjih z Železničarji pokaže polno formo. V primeru zmage je Mariboru zagotovljeno prvenstvo. Za Železničarje je izid zadnje tekme daleko važnejši. Še vedno obstoja namreč možnost, da ga prehiti kak klub iz dolnjega kraja tabele. Čakovec ima namreč odigrati še tri tekme, Mura pa še 2 in bi se lahko zgodilo, da v primeru pridobitve vseh možnih točk po imenovanih klubih sploh izpade iz kombinacije za finalno tekmovanje prvenstva LNP. V isti situaciji je tudi Rapid. Oba pretendenta za eno prvih mest Čakovečki SK in Mura bosta svojo usodo rešila menda v medsebojnem boju, dočim je Gradjanski na kraju tabele obsojen na izpad iz prvega razreda, kamor po uspehih navzlic simpatičnega nastopa in fairnese res ne spada. Tabela po stanju 7. novembra je takale:

1. Maribor	9	6	0	3	32:27	točk	12
2. Železničar	9	5	1	3	27:20	„	11
3. Rapid	9	5	0	4	20:22	„	10
4. Mura	8	4	1	3	22:15	„	9
5. Čakovec	7	3	2	2	22:15	„	8
6. Gradjanski	8	0	0	8	4:38	„	0

Za nedeljski »derby« Maribor : Železničar vlada izredno veliko zanimanje ter se pričakuje rekorden obisk na Stadionu.

Razpis

III. medklubske hitrostne dirke na Ljubljanski Grad, dne 11. novembra 1937 ob 2 popoldne

Seunigov memorial

1. Prirediteli: Moto - Hermes v Ljubljani.

2. Proga: dolžina 845 m, start — začetek Vozne poti na Grad ob Karlovški cesti, cilj v drevoredu na Grajski planoti. Povprečni vzpon 7%. Rekord proge brani Breznik Dušan s 54 sek.

3. Tekmuje in ocenjuje se po internacionalnem športnem pravilniku FICM in po nacionalnem MSKJ. Prav tako morajo odgovarjati tudi vozila zgoraj navedenim pravilnikom ter biti opremljena z dvema medsebojno neza visnima zavorama. Pravico starta imajo vsi verificirani člani klubov, ki so včlanjeni v MSKJ ter zadostijo temu razpisu. Ocenjuje se izključno po doseženem času, v isti kategoriji po enakih doseženih časih pa zmaga motorno kolo z manjšo kubaturo.

4. Razpored:

Skupina A. Turni motorji do 125 ccm; turni motorji do 500 ccm; turni motorji do 1000 ccm.

Skupina B. Športni in dirkalni motorji do 250 ccm; športni in dirkalni motorji do 350 ccm; športni in dirkalni motorji do 500 ccm; športni in dirkalni motorji do 1000 ccm.

Kategorija, za katero nista prijavljena do zaključka prijav vsaj dva vozača, odpade.

5. Prireditelj si pridržuje pravico spremembe razporeda po svoji uvidevnosti, enako tudi spremembo razpisa, ozir. preložitev ali opustitev razpisane dirke.

6. Start je stoječ, poedinski v intervalu 2 minut. Vsakemu vozaču je dovoljen start le po enkrat pred in po glavni pavzi na enem in istem stroju, razen v skupini A. kategorija do 125 ccm, ki samo enkrat starta pred glavno pavzo. Vozač sme startati v eni in isti kategoriji samo enkrat, in sicer v odgovarjajoči, drugič pa v poljubni močnejši kategoriji — Skupina B samo v svoji skupini. Izven konkurence start ni dovoljen.

7. Zavarovanje: Vsi tekmovalci morajo za trening in za dirko izvršiti primerno jamstveno in nezgodno zavarovanje. Pri treningu in dirki je dovoljeno voziti samo z zavarovalno čelado.

8. Prireditelj odklanja vsako odgovornost za poškodbo oseb ali imetja, ki bi se pripetila med treningom in dirko. Vsak tekmovalec vozi na lastno odgovornost, kar potrdi na prijavnici s podpisom.

9. Proteste je vložiti najkasneje 20 minut po izvršitvi zadevne točke. Zoper odločbe športne komisije in izračunavanje časa ni protesta.

10. Nagrade: Prvi, drugi in tretji v vsaki kategoriji v skupini A dobi plaketo. — Prvi v vsaki kategoriji v skupini B dobi častno darilo, drugi in tretji dobi plaketo. — Prehodni pokal »Seunigov memorial« si pridobi v posest za eno leto oni, ki doseže najboljši čas dneva. — Za najboljši čas dosežen po Hermežanu posebno častno darilo.

11. Oficielni trening v soboto, 13. novembra od 14.30 do 17 in v nedeljo, 14. novembra od 9 do 12 dop.

12. Vsa vozila je privesti tehnični komisiji, dne 14. novembra ob 11 na Grajsko planoto radi pregleda in sprejema športnih številk. Brez pregleda ne sme noben vozač startati. Startne številke se izdajajo v nedeljo najdalje do 12; prav tako vse informacije.

13. Prijave se sprejemajo v tajništvu Moto - Hermesa, Ljubljana, Aleksandrova cesta 5. Zaključek prijav dne 9. novembra 1937.

14. Razlago tega razpisa si pridržuje športna komisija Moto-Hermesa. V slučaju slabega vremena bo termin dirke preložen.

15. Razglasitev rezultatov na Grajski planoti pol ure po končani prireditvi.

Moto - Hermes, Ljubljana.

Okus in kakovost odločata za

Tudi ročno delo

„JARA", Ljubljana, Sv. Petra c. 20

. . . dokler ji ni stric obrisal solz s svojim robcem — opranim z Radionom!

Tudi Vi, ki niste več novinka v gospodinjstvu, mislite morda, da je Vaše perilo belo. Primerjajte ga pa enkrat s perilom, opranim z Radionom. Razloček je očiten ter Vas bo prepričal: z navadnimi sredstvi oprano perilo izgleda sivkasto v primeri s perilom, opranim z Radionom. Nič čudnega: navadna pralna sredstva samo površno odpravijo nesnago, medtem ko kisikovi mehurički skupaj s peno dobrega Schichtovega mila, ki ga vsebuje Radion, prodirajo skozi tkanino in jo operejo tako, da postane »Radion-bela«. Uporabite pri pri hodnjem pranju perila Radion, pa ne boste nikoli več uporabljali kakršnegakoli drugega pralnega sredstva!

Schichtov RADION pere sam

Schichtov RADION pere sam!

SK Ilirija (Locky sekcija). Strogo obvezen članski sestanek se vrši danes, v sredo, ob 19 v klubski sobi, Šelenburgova 2-II d. Novi interesenti vabljeni.

Občni zbor Jugoslovanske akademske smučarske organizacije (JASO) se vrši danes, 10. novembra, ob 18. uri na tehniki s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev. 2.—5. Poročila odbornikov. 6. Revizorsko poročilo. 7. Volitve. 8. Samostojni predlogi. Vabljeni vsi akademiki-smučarji, zlasti novinci.

J. Z. S. S. Zbor smuških učiteljev. Vabimo vse člane, bivajoče v Ljubljani, da se udeleže predavanja g. I. C. Luthra, ki bo danes ob 8 v Frančiškanski dvorani. Po predavanju se vrši sestanek članstva Zbora smuških učiteljev v Unionu. — Prosimo in pozivamo vse člane, da se istega zanesljivo udeleže, ker je snov razgovora zelo važna radi nadaljnega obstoja in delovanja Zbora smuških učiteljev.

Planinske knjižnice namešča SPD v svojih planinskih kočah. S to akcijo je pričelo že lansko leto ter prejeto od raznih planincev čtivo, ki ga doma lahko pogrešajo. V vseh planinskih kočah Osrednjega društva SPD najde planinec primerno čtivo, da si krajša čas v onih urah, ko ga vremenske prilike zadržijo v postojanki. Izkazalo se je že letos, da je do zdaj zbrano in po kočah razdeljeno gradivo *nezadostno* in da ponekod turisti niso mogli dobiti primernega čtiva, ker so bile vse knjige v rokah turistov v koči. Osrednje društvo SPD v Ljubljani ponovno vljudno prosi vse planince, da pregledajo svoje knjižnice ter poklonijo Slovenskemu planinskemu društvu one izvode, ki jih ne bi rabili. Z zbranim materialom bo SPD izpopolnilo svoje planinske knjižnice v svojih kočah. Darovalci naj sporočijo pisarni SPD, Ljubljana, telef. 29-63, kje so knjige pripravljene.

Velika trgovska hiša

v sredini mesta z velikimi trgovskimi lokali in pripadajočimi pritiklinami naprodaj. Ponudbe pod „114" upravi „Slovenca", Maribor

TEL. 22-21 UNION

Premiera!

Iz življenja na dvoru polbiznega cesarja Rudolfa II.

Pošast

V glavni vlogi Harry Baur

TEL. 27-30 SLOGA

Nepreklicno zadnjikrat veleflim

Parada smrti

Ob 16. in 19-15 uri.

Ob 21-15 uri premiera prekrasnega veleflima v naravnih barvah

„Ramona"

Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

TEL. 21-24 MATICA

Krasen ljubezenski in glasbeni veleflim

K novim obalam

Sarah Leander Willy Birgel

Predstave ob 16, 19 in 21 uri

„Tako krsto bi rad"!

V neko londonsko trgovino s krstami je te dni prišel 50 let stari Viljem Boyd naročat krsto za svojega svaka, ki je bil malo poprej umrl. Pokazal je eno izmed razstavljenih krst ter dejal: »Tako krsto bi rad!« V tistem hipu pa se je zgrudil in mrtev obležal.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1·—; ženitovanjski oglasi Din 2·—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10·—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 5 mm visoka petitna vrstica po Din 2·50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

500 din nagrade

dam tistemu, ki mi preskrbi stalno zaposlenje v tekstilni tovarni ali kaj sličnega. Lavtaršni vrh št. 2, p. Selca nad Škofjo Loko. (a)

Službo dobe

Krojaškega pomočnika

sprejme takoj Kosmač Franc, Slov. Javornik.

Steklarskega pomočnika

sprejme steklarna Ivan Kovačič, Maribor. (b)

Frizerko

starejšo, prvovrstno za trajno, vodno in železno ondulacijo ter manikiranje sprejmem. Stanovanje, hrana in pranje perila ter 500—600 din mesečno. Naumović, Banjaluka, Vrbaska banovina.

Zastopnike

sprejme »Interpromet« - Zrinjskega cesta št. 15, telefon 22-91. (b)

Sprejmem takoj

mladega hlapca ali mesarskega pomočnika. — Javornik Josip, Šolski drevored. (b)

Pletiljo

dobro moč, takoj sprejmem. Hrana in stanovanje v hiši in 450 din. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 17.947. (b)

Poizvedbe

Pes bernardinec

križan, se je zatekel. — Dobi se pri Svetek, Bizovik 56. (c)

Zgubljen foksterier

se je zatekel k nam. Dobi se pri Erjavc, Wolfova ulica 12. (h)

Vajenci

Nadarjen 17 letni fant

brez staršev, se želi izučiti vrtnarstva, v pekarni ali kaj sličnega. Ponudbe v upravo »Slov.« pod šifro »Kmetski sin«.

Denar

Vrednostne papirje

vseh vrst kupuje Slovenska banka v Ljubljani, Krekov trg 10. Tel. 37-52

BANČNO KOM. ZAVOD in MENJALNICA

MARIBOR
Aleksandrova ulica št. 40
vnovčuje
HRANILNE VLOGE
bank in hranilnic,
kupuje
vrednostne papirje, valute in zlatnike po najvišji dnevni ceni.

Nič Vas ne bo tako razvadilo kakor

Glavno zastopstvo: „Cosmochemia", Zagreb, Smičiklasova ul. 23.

Obrt

Nove peči

štedilnike, oblogo, popravila: kličite telefon 33-57. A. Kovačič - Ljubljana, Viška ulica 3.

Kupimo

Pisalni stroj

rabljen, kupimo. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Stroj« 17.996. (k)

Tricikelj

dobro ohranjen, močne izpeljave, za prevoz do 2000 kg - kupim. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Železnina« 17.976. (k)

Posestva

V Brežicah

in okolici so naprodaj hiše, krasna stavbišča, vinogradi, sadovnjaki in gozdovi ter zaokroženi deli Attemsovega veleposestva. - Pojasnila pri inž. Miklau Otmar, Brežice. (p)

V bližini mesta Celja

je naprodaj lepo arondirano posestvo z vinogradom, skupno 14 joh, in vila s pripadajočimi poslopji. Naslov v upravi »Slov.« v Celju. (p)

Stanovanja

ODDAJO:

Stanovanje

eno- in trisobno, oddam. Poizve se: Kolodvorska št. 18, pri hišniku. (č)

SOBE

IŠČEJO:

Prazno sobo

ali enosobno stanovanje iščem z decembrom. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Pripravno« 17991.

Glasba

Česa ne zmore nihče.

Zamenjavamo stare plošče, gramofone, radio aparate za nove proti primernemu doplačilu.

elektroton
PASAŽA NEBOTIČNIK

Plošče in gramofone

bivše tvrdke A. Rasberger, v največji izbiri, po razprodajnih cenah, dobite v Dalmatinova ulici 11, nasproti hotela Štrukelj.

Prodamo

Moško kolo

rabljeno, naprodaj. Poljanska cesta 9, v delavnici. (l)

Železne postelje

po naročilu posteljne mreže iz pocinkane in pobakrene žice, ter vrtne zložljive železne stole dobite najceneje pri: STRGULEC PAVEL, Gosposvetska cesta št. 13, Ljubljana. (l)

Sveže najfinejše norveško

ribje olje

iz lekarne
dr. G. Piccolija v Ljubljani
se priporoča bledim in slabotnim osebam

VINA

Za težko delo je močno vino! Dobite ga najlažje v

Centralni vinarni v Ljubljani

TELEFON ŠTEV. 25-73

TEL. 2951

DRVA PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA CESTA

Šivalni stroj

najnovejši nemški model, ugodno naprodaj »Pri Makedoncu«, Kolodvorska ulica. (l)

Orehova jedrca in cvetlični med

nudi najceneje J. Menart, Domžale.

Živali

Psa

velikega, res dobrega čuvaja, kupim. - Naslov v upr. »Slov.« pod št. 17968.

Vse je dražje
samo kurjava je

cenejša, ako kurite s

ZEPHIR PEČMI

Zahtevajte brezplačni prospekt od

tvornice „ZEPHIR" d. d., Subotica

Samoprodaja za:
Ljubljano: Venceslav Breznik,
Celje: D. Rakusch,
Maribor: Pinter & Lenard
Ptuj: Anton Brenčič
Brežice: Löschnigg & Schmidt

Zahtevajte povsod „SLOVENCA"

Zahvala

Vsem, ki so na kakršenkoli način počastili spomin ljubljenega očeta, gospoda

Franca Zupančiča

drž. upokojenca

ter mu lajšali bol v mučnem trpljenju, naša iskrena zahvala.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v farni cerkvi sv. Janeza Krstnika v Trnovem v petek, 12. novembra ob 7 zjutraj.

Ljubljana, dne 10. novembra 1937.

Žalujoči otroci.

✝

Vsemogočni je dopustil, da nas je po kratkem trpljenju, okrepčana s sveto popotnico, zapustila najboljša žena, mati, hčerka in sestra, ko jo je nenadoma danes poklical po večno plačilo v starosti 34 let, gospo

Zorko dr. Radšelovo

soprogo primarija

K večnemu počitku jo bomo položili na domačem pokopališču v Št. Ilju pod Turjakom v četrtek, 11. novembra ob 17.

Maše zadušnice se bodo brale v Št. Ilju pod Turjakom in v cerkvi Matere Milosti v Mariboru.

Maribor-Št. Ilj pod Turjakom, dne 9. nov. 1937.

Franjo, soprog; **Alenka, Zorka, Pavle** in **Marjan**, otroci; **Marija Rozman**, mati; **Edvin**, brat; **Vera** in **Mici**, sestri.

✝

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem javljamo globoko potrti vest, da nam je neizprosna smrt nenadoma ugrabila ljubljenega moža, oziroma očka, brata, gospoda

Milana Krvanja

trgovca in posestnika

ki nas je dne 9. t. m. ob pol 9 zjutraj v 50. letu starosti zapustil same.

Pogreb bo v četrtek, dne 11. novembra ob 4 popoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče v Cerknici.

Maše zadušnice se bodo brale v domači župni cerkvi.

Cerknica, dne 9. novembra 1937.

Žalujoči:

Ženka roj. **Cerjak**, soproga; **Miloš** in **Boris**, sinova in ostali sorodniki.

Agnes Günther: 138

Dušica - Rožamarija

Vsa prozorna, nežna in bleda z lahno pordelimi ustnicami in z zaprtimi očmi, leži Rožamarija in posluša. Izpod trudne veke prosvita dragocen dragulj...

Je to še Harro? Ali zna on res pričarati take nežne, ljubke slike? Hipoma se je v njenem lepem obrazu pojavila dušica. Prav tako se smehlja. Njene roke so se sprostile in vise navzdol kot nežne bele cvetke .. Tudi divje utripanje srca je ponehalo.

»Rada bi še več slišala, Harro. Ti vendar govoriš o nebeških vrtovih, kajti po drugih... saj vidiš, ne bom več hodila.«

»O nebeškem vrtu ne vem ničesar, ljubljenka moja... Govorim o naši gozdni hišici.«

Njene roke zadrhte kvišku, kot bi hotele poizkusiti, da se dvignejo, toda zopet so se morale povesiti.

»Na mojih rokah te ponesem tja, Roža!... Položila boš svojo glavo, kakor pravkar...«

Vedno bolj rde njene ustnice in zdajci odpre svoje vročične oči.

»Da, da, dragec,« je rekla brž, »le to je čudno, da sem tu priklenjena. In če bi me hotel dvigniti kvišku, tako visoko, da bi me dvignil na rimski travnik, bi pač moral potegniti za verige...«

»Teta Uli...« je kriknil Harro, »Glej Rožo!«

»Vročino ima, hudo vročino. To je vedno tako. Nevihta jo je vznemirila. Daj ji tole!« Teta mu je prinesla majhno skodelico.

»To ji bo dobro delo.«

»Roža, pij tole!«

Toda ona odkloni.

»Po tem pride mučen, grd sen in ti odideš.«

»Jaz ostanem!«

»Toda jaz bi te ne čutila več, Harro.«

Ulrika zmigne z rameni.

»Nikar je ne sili... če sama zaspi, je bolje zanjo... Malo je zmedena!«

»Kaj še,« izpregovori rezko Rožamarija, »toda vi ne gledate stvari v pravi luči. In Harro ve vse premalo o nebeških vrtovih. Gosli bi mi že bile všeč in tudi glasovi, ki so spredeni iz bledih kopren in mesečine. Ah, kako bi se nad tem radovala! Tiho, Harro, da naju trinog ne čuje! Besede radost že ne prenese več. Zahteva večno tišino, otožnost in poko. Toda hočeva ga prevariti. Ostaneva tiha, otožna in mirna in sva vendarle v nebeških vrtovih. Glej, kako vise zvezdice skozi omrežje! In stara žena s čepico iz tenčice, z dolgimi svilenimi trakovi, ki nosi v rokah črno, srebrnookovano knjigo, je Martova mati. Kako je vendar to čudno! Dolgi Mart, ki je malodane visok in plečat kot ti, ima tako malo, neznatno mater. Moraš jo pozdraviti, Harro, da ne bo mislila, da si ošaben.«

»Dragica, hočem jo pozdraviti...«

Ulrike se poloti bojazen.

»Otrok preveč govori. Moraš ti z njo govoriti, Harro!«

»Roža, mar ti naj pripovedujem o lepem, sinjem jezeru, kamor te hočemo prenesti? Ti boš ležala v majhnem čolničku in videla, kako se zrcali v jezeru večerni nebeški žar. Okoli tebe zlato in sinjina! Jaz bom veslal in za vsakim udarcem vesla se bo prikazala zlata proga po sinjini... Peljala se bova z avtom, ter bova v pol dnevu na cilju. Ali pa se bova vozila ponoči in ti boš spala. Ko se pa zjutraj zbudiš, boš zazrla skozi drevje jezero ter boš menila, da vidiš kos neba, ki je padel na zemljo.«

»Da, Harro, ko bi verig ne bilo in prepada. Dragec, saj me ne boš izpustil, da bi padla. Čvrsto me moraš držati. Globina je strahovita! — Moraš neprestano misliti na prepad, Harro!«

»Držim te trdno, Roža. Imam zelo čvrste roke. In če bi te moral nesti do jezera, Roža!«

Rožamarija se nasmehne:

»Ti si zelo dober, Harro, in jaz sem silno srečna. Pravijo, da vedno prodrem s svojo voljo..« Pri teh besedah se je tiho nasmejala. »Teta Helena mi pravi, piškotni porcelan. Seveda se ta brže stre in če je že pečen, je treba z njim mnogo previdneje ravnati in vse storiti iz ljubezni kakor teta Uli. O moja najdražja, najboljša mama Uli. Dopušča, da jo mučim in je zaradi tega še srečna.«

Zdajci je Harro obrnil pogled na staro, okorno teto. Toda, je to še sploh teta Uli, ki pravkar pritiska roko njegove Rože na svoje zardelo lice? Iz njenih oči se je izgubila vsa jeklena trdota! Je to še tista teta Uli, ki je danes streljala s puščicami za njim? In kako prijazno doni njen globoki alt! Odkod mahoma ti temnomehki glasovi?

»Otrok, vsak je srečen, kdor ti sme služiti in ko boš dodobra okrevala in ti ne bo več treba hude stare tete, kaj misliš, kaj bo ta storila? V kotičku bo sedela in jokala.«

»Ah, tega ne smeš storiti, teta Uli! Pomisli, kako kratko pot boš še imela do mene. Ubogi Harro ima dolgo pot in tako osamel... Harro, čvrsto me drži, ti me ne vzdržiš več, ti se vendar treseš...«

Oči Ulrike so hipoma pojeklenele. Resno je pogledala Harra.

»Saj ni nič, srce moje, njegova roka se je le malce utrudila. Podrinila bom blazinico in vse bo zopet v redu. Takole, Harro! Tudi tega se je treba učiti, saj vidiš, kako nežen porcelan imaš pred seboj!«

»O Harro, mislim, da sem nekaj povedala, česar nisem nameravala. Užalostila sem te. Prav imata, gotovo imam vročino in zmešana sem. To je vendar moja spalnica, tu ne more biti nikakega prepada. In o mostu preko široke reke, ki temno in bučno drvi, sem tudi zgolj sanjala. Že zopet se vale in drse veliki in mali valovi .. to ne more biti moj mali potok. Kako šumi in buči reka in se valí proti morju... proti neizmernemu morju. Ako si popolnoma miren, lahko slišiš, kako prodira njegovo bučanje skozi šumenje morskih valov... Mar meniš, da bom srečno prišla onstran mostu do vrtov?«

Harro jo je rahlo spustil na blazine... Videti je, kot bi Rožamarija tega sploh ne opazila. Ulrika jo drži za roke. S svojim najstrožjim pogledom je ošinila nečaka ter nato usmerila svoje jeklene oči proti vratom.

Harro je odšel v temno stanovanjsko izbo. Pred njenim odprtim oknom je lil in šumel dež, kot bi tekla mimo reka v enakomernem toku. Tu se je vrgel na tla in preko njegovega srca so zašumeli najtrpkejši valovi. Besna žalost se ga je polastila in divja jeza obenem... Mar se nisem izkazal dovolj hvaležnega, ko se je nagnila tehtnica ter so mi govorili o življenju? Ali nisem bil pripravljen, vse žrtvovati? Mar se nisem boril, boril z vsako kapljico krvi, da premagam starega človeka? Svoj stari svet sem razbil in ni kotička v meni, kamor bi ne bila mogla posvetiti nova luč?«

Divje misli so ga kot podivjani konji potegnile za seboj.

»Nedoumljiv si ti, o Bog! Strašen! Neprestano te obdajajo nove neprodirne koprene! Hotel sem ti služiti. Saj veš, da sem odkrit! Toda ti mi jo jemlješ, da, odvzeti mi hočeš mojo dušo... moje sinje nebo! Moral bom gledati, kako ugaša luč v njenih očeh. Morda si bom tega še zaželel, ako bi jo moral še enkrat videti ležečo kot danes, ko je šel grom preko nje. Neusmiljen si, Bog, in svoje najdivnejše cvetke obiskuješ najhuje. Niti prostorčka mi nisi pustil, kjer bi se mogla skriti moja duša pred teboj. Ne morem ti več uteči. Ko bi še bil svoboden in bi mogel kljubovati kot nekoč! Toda ti si me strl. Ustavljam se tebi in tvoji volji in moram kot lilije na vrtu dopustiti, da pljuskajo ob moje srce tvoje bridke vode in ga poplavlja ploha.

Ko bi še bil prost, napravil bi konec njeni bedi in tudi svoji! Pokojno in rahlo bi prišla v svoje nebeške vrtove. Pil bi zadnji dih iz njenih ustnic, katere bi mi nudila in moje roke bi se ne tresle... Henrika pa bi prepustil očetu. In skupaj bi snivala večni sen! Toda to misel si mi uničil. Raztrgal si jo kakor majhen kos tenčice, s katero sem si hotel pred teboj zakriti oči. Moja duša leži pred železnimi durmi in tvoja bližina, tvoja strašna bližina ne zadržuje več njene duše v hišici iz mesa in kosti. Ne smem se več varati! Moral bom gledati vse to! Primoran bom moral biti navzoč. ‚Božja volja ne vpraša po vzroku!'«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč Izdajatelj: Ivan Rakovec Urednik: Viktor Cenčič